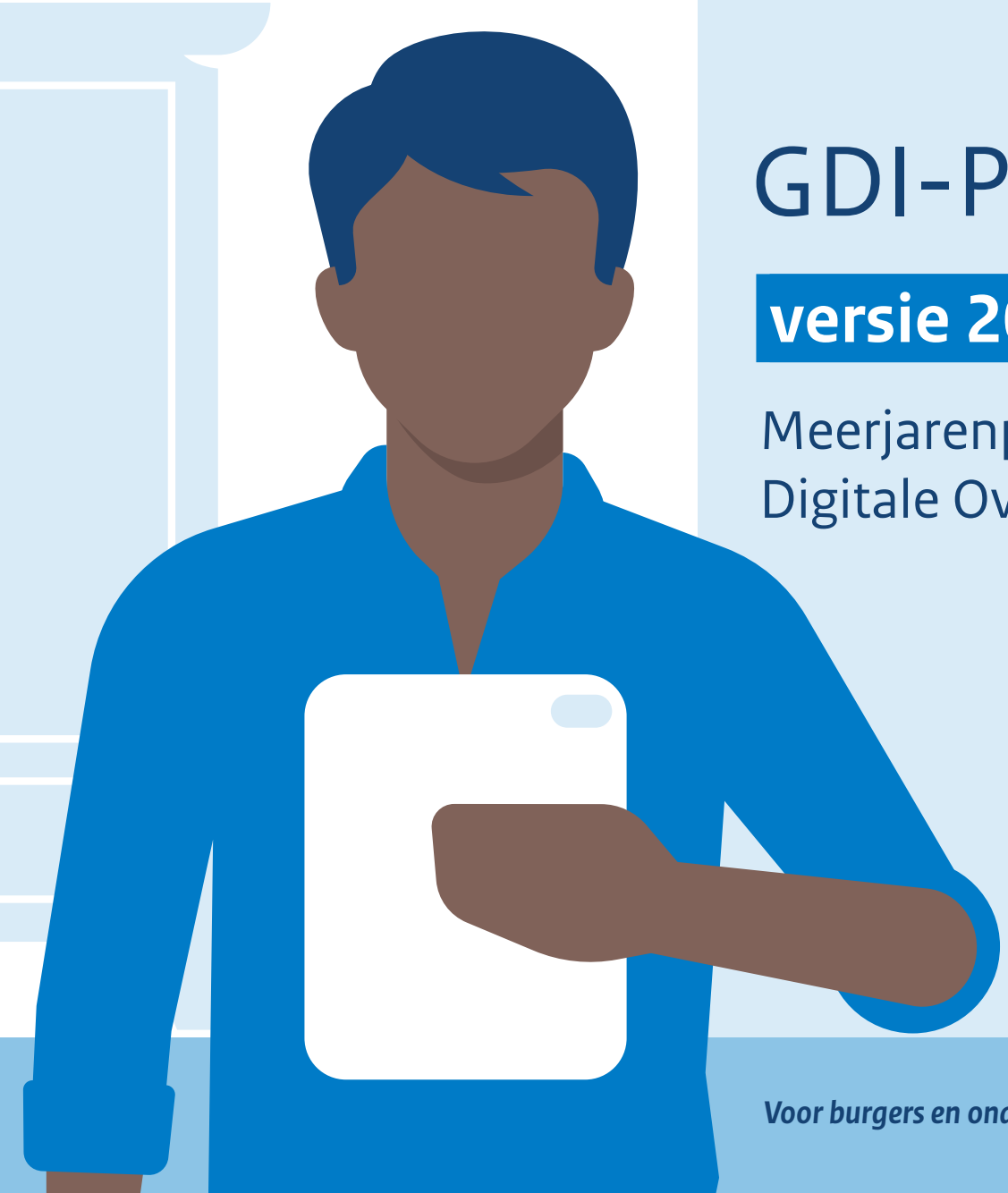

GDI-Programmeringsplan

versie 2024

Meerjarenprogramma Infrastructuur Digitale Overheid (MIDO)

Voor burgers en ondernemers

Voorwoord

Als ik terugkijk op de ontwikkelingen van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) in 2023, zie ik prestaties om te koesteren en uitdagingen om aan te gaan. Het is waardevol te constateren dat uit internationale onderzoeken blijkt dat 96% van onze overheidsdiensten digitaal beschikbaar is en de GDI hiervoor een belangrijke basis vormt. Het is ook interessant om de gelijkenissen te zien tussen het onderhoud van onze fysieke wegen en de voortdurende noodzaak om onze digitale overheidsinfrastructuur te ontwikkelen. Zoals onze wegen jaarlijks zorg en verbetering behoeven, geldt dit evenzeer voor onze digitale levensader. Daar bestaat gelukkig geen discussie over.

Een zeer aanzienlijk deel van onze aandacht en budget is gericht op het beheer en de exploitatie van de GDI, ongeveer 80%. Hierdoor hebben we een veilige, betrouwbare en toegankelijke digitale infrastructuur voor de digitale overheid. Onze inzet zal naar de toekomst toe ook blijven om dit zo te houden en er voor te zorgen dat nog meer organisaties gebruik gaan maken van onze gemeenschappelijke voorzieningen, standaarden en afsprakenstelsels.

Ik zie ook dat we voor uitdagingen staan. Het recente AcICT-advies met betrekking tot de Logius IT-infrastructuur vertraagt de vernieuwing van de GDI. Een punt dat onze aandacht in 2023 heeft opgeëist en in 2024 zorg blijft vereisen. Het onderstreept het belang van voortdurende investeringen en ontwikkeling van onze digitale basis evenals het belang om niet te veel afhankelijk te zijn van één leverancier. In 2024 moeten we daarom het gesprek vervolgen over hoe we de GDI gaan doorontwikkelen, wie daarvoor de gerede partners zijn en wat dit voor de huidige GDI betekent.

Het GDI-Programmeringsplan 2024 heeft notie van de uitdagingen waar we gezamenlijk voor staan en zal op basis van nieuwe inzichten in 2024 worden herijkt. Deze herijking richt zich vooral op het domein Toegang.

Het plan voor 2024 is ook een noodzakelijke stap om verdere ontwikkeling van de GDI vorm te geven. Het geeft samen met de “GDI-Meerjarenvisie” en de “Architectuur Digitale Overheid 2030” richting om onze gezamenlijke digitale dienstverlening aan burgers en ondernemers te blijven verbeteren.

Met deze gedeelde inzet, een transparant plan en een GDI die invulling geeft aan onze gemeenschappelijke opgaven, kijk ik vol vertrouwen naar de toekomst van onze digitale overheid.

Mark Vermeer
Voorzitter
Programmeringsraad GDI

Inhoudsopgave

- Voorwoord
- Door de bril van burgers en ondernemers
- Samenvatting
- Inleiding
- Kaders: Wetten, Architectuur en Standaarden
- Financieel overzicht
- Meerjarenplanning
- **Bijlage**

Door de bril van burgers en ondernemers

Digitale diensten hebben een enorme impact op jouw leven en bedrijfsactiviteiten. Zonder de mogelijkheid om online zaken te regelen, zou je voor veel uitdagingen komen te staan.

Als burger hoef je niet langer in de wachtrij te staan bij overheidsinstanties. Je kunt eenvoudig online je belastingaangifte indienen, vergunningen aanvragen en overheidsinformatie raadplegen. Dit bespaart je kostbare tijd en energie. Ook heb je meer flexibiliteit om alles op je eigen tempo te regelen.

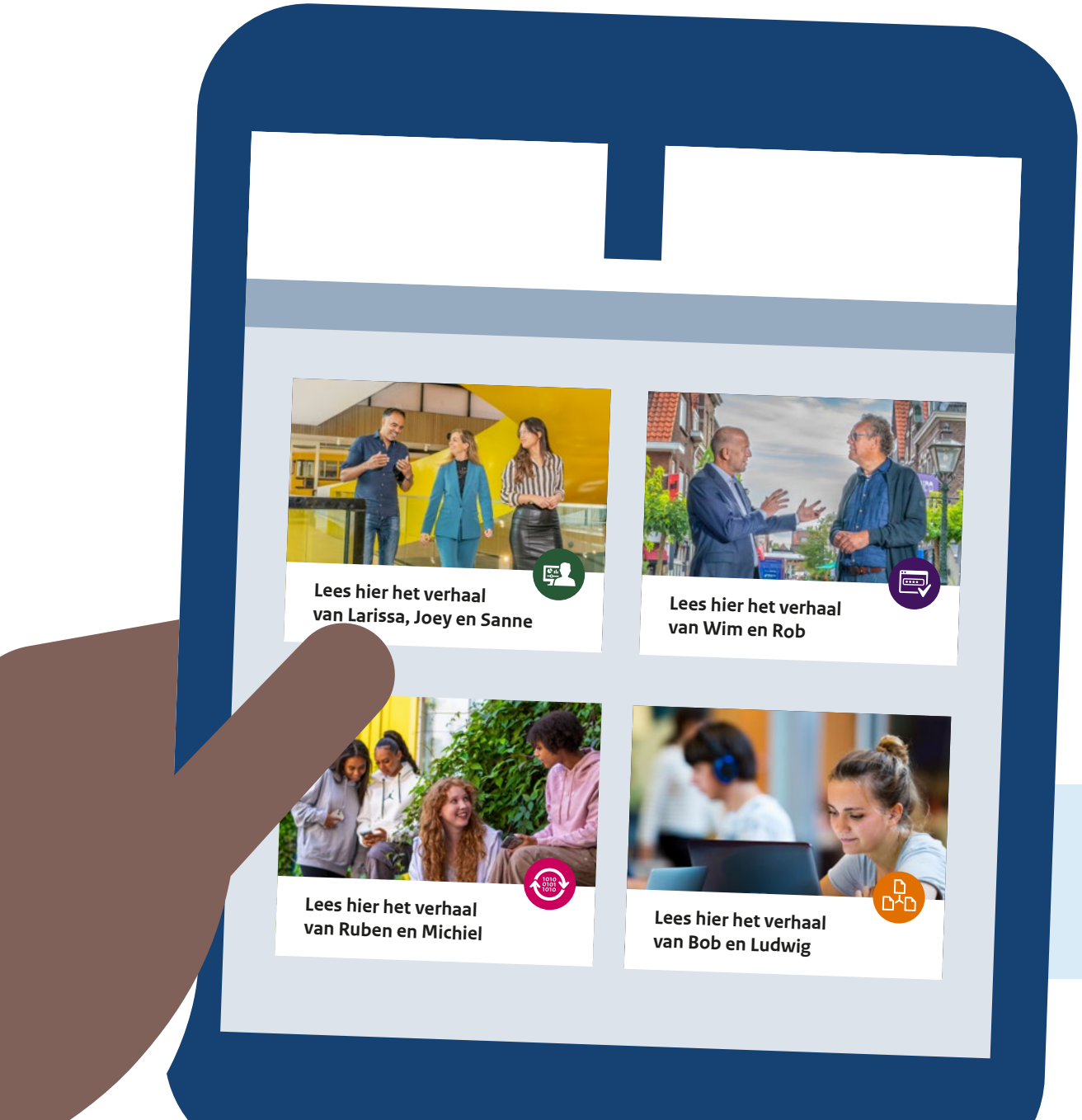
Digitale dienstverlening biedt je als ondernemer de mogelijkheid om je bedrijf efficiënter te runnen. Je kunt bijvoorbeeld online je administratie bijhouden, e-facturen versturen en je ondernemersverplichtingen aan de overheid voldoen. Denk aan btw-afdracht en het elektronisch deponeren van je jaarrekening. Dit vermindert de hoeveelheid papierwerk en verhoogt de productiviteit. Daarnaast kun je via digitale kanalen gemakkelijk communiceren met de overheid. Dit vereenvoudigt en versnelt de samenwerking.

De digitale dienstverlening zorgt ook voor een betere toegang tot informatie. Als burger kun je met een paar muisklikken actuele nieuwsberichten lezen. Ook kun je zien wat de overheid van jou registreert en met wie ze deze gegevens deelt. Wil je als ondernemer in het buitenland actief zijn? Dan kun je via een aantal overheidssites zien waar je vanaf het begin rekening mee moet houden. Dit stelt je in staat om goed geïnformeerd te blijven en je beslissingen te baseren op actuele gegevens.

Bovendien biedt digitale dienstverlening vaak meer gebruiksgemak en flexibiliteit. Je kunt bijvoorbeeld 24/7 toegang krijgen tot online diensten. Waardoor je niet gebonden bent aan openingstijden.

Nederland heeft reden om trots te zijn op de beschikbare digitale dienstverlening[1] die mede mogelijk wordt gemaakt door de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI). Maar het is heel belangrijk te blijven beseffen dat digitale dienstverlening niet voor iedereen vanzelfsprekend is. Ongeveer 4 miljoen minder digivaardigen mogen we niet over het hoofd zien. Ook zij moeten volledig kunnen profiteren van de overheidsdienstverlening. Om dit te realiseren, is het niet alleen noodzakelijk om de GDI-

1 *De staat van het digitale decennium in de EU: Nederland blijft koploper, maar kent ook aandachtspunten – HNP (nl-prov.eu)*

onderdelen gebruiksvriendelijker te maken voor burgers en ondernemers. Het is ook noodzakelijk om de professionals die de minder digivaardigen kunnen helpen, steeds beter uit te rusten. Daarom is het van essentieel belang om voldoende ondersteuning en begeleiding te bieden. Zodat iedereen, ongeacht hun digitale vaardigheden, kan genieten van de voordelen van digitale dienstverlening. Bovendien is het integreren van ethiek en inclusie in dit proces cruciaal. Hiermee zorg je ervoor dat niemand wordt buitengesloten en dat digitale transformatie echt waardengedreven en rechtvaardig is. Dit zal bijdragen aan het realiseren van een betrouwbare en dienstverlenende overheid voor alle burgers en ondernemers.

Met de GDI als stevige basis kunnen we blijven bouwen aan een efficiënte, toegankelijke en gebruiksvriendelijke digitale dienstverlening voor iedereen.

Wil je lezen hoe burgers en ondernemers de GDI ervaren?

De voorzitters van de Programmeringstafels zijn met hen in gesprek gegaan. Hun persoonlijke verhalen staan bij de verschillende domeinen.

Samenvatting

Het GDI-Programmeringsplan voor 2024 heeft drie hoofdonderdelen:

1. **Beheer en exploitatie (B&E).** De focus ligt op de beschikbaarheid, continuïteit en beveiliging van bestaande GDI-onderdelen. Denk aan DigiD, Digipoort en MijnOverheid. Dit onderdeel gebruikt ongeveer 80% van het totaal beschikbare budget (€ 258,5 miljoen).
2. **Doorontwikkeling.** In dit onderdeel worden bestaande GDI-onderdelen aangepast aan nieuwe wet- en regelgeving, projecten zoals de herbouw van Digipoort en de ontwikkeling van een Federatief Berichtenstelsel uitgevoerd. Dit onderdeel wordt deels gefinancierd vanuit het B&E-budget en deels vanuit het vernieuwingsbudget.
3. **Vernieuwing.** In dit onderdeel wordt innovatie toegepast om nieuwe GDI-onderdelen te ontwikkelen en bestaande aan te passen aan de behoeften van gebruikers. Dit omvat onder andere de ontwikkeling van de Elektronische Digitale Identiteit. Ook een digitale "wallet" voor het delen van gegevens en de ontwikkeling van een Federatief Datastelsel maken hier deel van uit. Het wordt volledig gefinancierd vanuit het vernieuwingsbudget (€ 72.4 miljoen).

In 2024 wordt voorrang gegeven aan het doorgaan met noodzakelijke (technische) aanpassingen en (wettelijke) vernieuwingen binnen de generieke digitale infrastructuur. Dit is de logische uitkomst van de vertragingen veroorzaakt door de implementatie van AcICT-adviezen. De focus ligt op het veilig, beschikbaar en betrouwbaar houden van de dienstverlening en het binnen de minimale mogelijkheden inzetten op de hoogstnodige vernieuwing en doorontwikkeling.

Om niet stil te staan wordt:

- 2024 benut om het digitale overheidsportfolio te verbeteren, inclusief de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI). Ook worden achterstanden in onderhoud en ontwikkeling aangepakt.
- Het gebruik van GDI gestimuleerd om zowel bestaande als nieuwe GDI-voorzieningen intensiever te gebruiken. Zowel door huidige als nieuwe gebruikers.
- Verkend hoe we de beperkte capaciteit beter kunnen inzetten voor prioritaire vernieuwingen.
- Overlap en dubbele inspanningen tussen programma's verminderd door te sturen op betere samenwerking en afstemming.
- De bestaande GDI-meerjarenvisie doorontwikkeld om een haalbare visie op de digitale overheid te creëren.

Het programmeringsplan benadrukt ook het belang van een samenhangende GDI-architectuur. Deze architectuur is in 2023 opgeleverd in de vorm van de *"Architectuur Digitale Overheid 2030"* en wordt verder ontwikkeld in 2024 op basis van de vastgestelde principes.

De financiering van de GDI vindt plaats vanuit een centraal budget. Hiervoor zijn specifieke bedragen toegewezen voor Beheer en Exploitatie, Doorontwikkeling en Vernieuwing in 2024.

Een samenwerking tussen opdrachtnemers, opdrachtgevers en andere gremia monitort de voortgang en financiële uitnutting van de activiteiten. Dit zorgt voor een effectieve samenwerking en bijsturing waar nodig. De eindverantwoordelijke voor het geheel en de uiteindelijke sturing is de opdrachtgever. Dit is hierin het ministerie van Binnenlandse Zaken.

Context: GDI als basis

De Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) is van groot belang voor een goed functionerende digitale overheid. Het is de kapstok voor de basis voor een betrouwbare en efficiënte digitale dienstverlening aan burgers en ondernemers. De recente gebeurtenissen en inzichten uit onderzoeken zoals die van de parlementaire onderzoekscommissie Kinderopvangtoeslag (POK), Werk aan Uitvoering (WaU), de Staat van de Uitvoering en de Agenda Coalities voor een Digitale Samenleving[2] laten de uitdagingen zien in het realiseren van deze ambitie.

Een van de belangrijkste lessen uit deze trajecten is dat de dienstverlening van de overheid beter moet aansluiten op de wensen en verwachtingen van burgers en ondernemers. Het is duidelijk geworden dat de complexiteit van de regelgeving de dienstverlening belemmert. Ook is het niet altijd duidelijk wie eindverantwoordelijk is. Dit vraagt om een radicale verandering in de manier waarop digitale diensten worden geleverd en ondersteund.

De GDI heeft de capaciteit om deze verandering te ondersteunen. De infrastructuur voor gegevensuitwisseling

2 Kamerbrief over agenda 'Coalities voor de digitale samenleving' | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

en samenwerking tussen overheidsinstanties is van vitaal belang om ervoor te zorgen dat burgers en ondernemers een naadloze en efficiënte overheid ervaren. Dit vereist samenwerking en afstemming tussen verschillende overheidsinstanties.

Tegelijkertijd moeten we rekening houden met de uitdagingen waar Logius als overheidsbrede dienstverlener op het gebied van digitale diensten mee te maken heeft. De vernieuwing van de dienstverlening van de onderliggende infrastructuur is een prioriteit en blijkt een enorme uitdaging. De herstructurering biedt kansen om de dienstverlening te veranderen naar een wendbare, schaalbare, overdraagbare, herbruikbare en kostenefficiënte dienstverlening. Dit is een complex proces waarvoor zorgvuldige planning en uitvoering nodig is. Dit proces vertraagt helaas de vernieuwingsprogrammering voor 2024. Gelukkig is duidelijk dat dit het veilig, beschikbaar en betrouwbaar houden van de GDI niet verstoort. Het normale beheer en onderhoud dat 80% van het budget en plannen maken inneemt, heeft hiervan geen last.

De GDI is de ruggengraat van de digitale overheid. Maar de gewenste verbeteringen in de dienstverlening vergen ook andere relevante overheidsinitiatieven. Het vraagt om een gecoördineerde inspanning om de dienstverlening betrouwbaarder, efficiënter en klantgerichter te maken. Een beweging naar een overzicht van de ontwikkelingen binnen de gehele digitale overheid is dan ook wenselijk.

Samen met partners en stakeholders blijven we -onder architectuur- bouwen aan een overheid die beter aansluit bij de behoeften en verwachtingen van burgers en ondernemers. Tegelijkertijd werken we aan de uitdagingen rondom Logius en andere aspecten van de digitale overheid. Dit is een proces van continue verbetering, maar met de GDI als leidraad hebben we een goede basis om deze visie te verwezenlijken.

We kijken vanuit het hier en nu naar wat de nabije toekomst voor het GDI-programmeringsplan betekent. De interactie met de dienstverlening staat daarin centraal. We streven hierbij naar een benadering van buiten naar binnen. Hierbij kunnen verschillende aspecten aan bod komen. Denk aan Overheid.nl en mijnoverheid.nl, de mogelijkheid van één loket, de Europese ontwikkelingen met betrekking tot de Single Digital Gateway (SDG) en de toekomstige digitale wallet. Maar ook aan de verschuiving naar proactieve dienstverlening, waarbij diensten actief worden aangeboden in plaats van alleen op aanvraag.

Leeswijzer

Dit document begint met een inleiding waarin we de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) introduceren als basis voor de digitale overheid. Het benadrukt ook de rol van MIDO als ondersteuner voor digitaliseringsinitiatieven. De inleiding biedt een overzicht van het belang en de context van de GDI binnen de digitale overheid.

Daarna behandelen we de verschillende domeinen in het algemeen. Dit biedt een breder perspectief op hun onderlinge samenhang. Dit sluit aan bij de kabinetsvisie op digitale dienstverlening, waarin de klant centraal staat en “van buiten naar binnen” wordt geredeneerd.

De volgende hoofdstukken richten zich op elk domein afzonderlijk: Interactie, Toegang, Gegevensuitwisseling en Infrastructuur. We bespreken de GDI-meerjarenvisie en de opgaven voor elk domein, evenals de verwachtingen voor de komende vijf jaar. Daarnaast zoomen we in op de concrete resultaten voor 2024.

Na het bespreken van de specifieke domeinen, behandelen we de kaders en het werkdocument “Architectuur Digitale Overheid 2030”. Hierbij geven we aan hoe deze richtinggevend zijn voor de GDI in 2024 en op weg naar 2030.

We presenteren een financieel overzicht waarin we aspecten zoals beheer en exploitatie en ook het vernieuwingsbudget belichten. Dit geeft inzicht in de financiële aspecten van de digitale infrastructuur en de investeringsplanning.

Tot slot sluiten we het programmeringsplan af met een meerjarenplanning. Deze geeft een overzicht van geplande activiteiten en mijlpalen voor de komende periode.
Ook hebben we een lijst met afkortingen en begrippen opgenomen om de lezer te helpen bij het begrijpen van relevante termen en afkortingen in het document.

Inleiding

In 2022 hebben de overheden en organisaties met een publieke taak de handen ineengeslagen. Samen zijn ze gestart met een ambitieus initiatief: het Meerjarenprogramma Infrastructuur Digitale Overheid (MIDO).

Dit programma bouwt voort op en breidt uit wat al geruime tijd bestaat: de brede interbestuurlijke samenwerking op het gebied van digitale infrastructuur. Het doel is het ontwikkelen en versterken van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) met als belangrijkste focus het verbeteren van de dienstverlening aan burgers en ondernemers. Het uiteindelijke doel is om de overheid als één geheel te laten functioneren. Het is daarbij cruciaal dat overheidsinstanties en organisaties samenwerken als één samenhangende overheid.

Deze inspanning moet ervoor zorgen dat burgers en ondernemers ervaren dat de overheid als één geheel functioneert. Dit past binnen het bredere beleid van het kabinet, dat sterk inzet op digitalisering en de verdere ontwikkeling van de GDI. De staatssecretaris van Koninkrijksrelaties en Digitalisering speelt een cruciale rol bij de coördinatie van de digitalisering van de overheid. Vraagstukken rond innovatie, inclusie, digitale burgerrechten en regie over de digitale infrastructuur staan hierbij centraal.

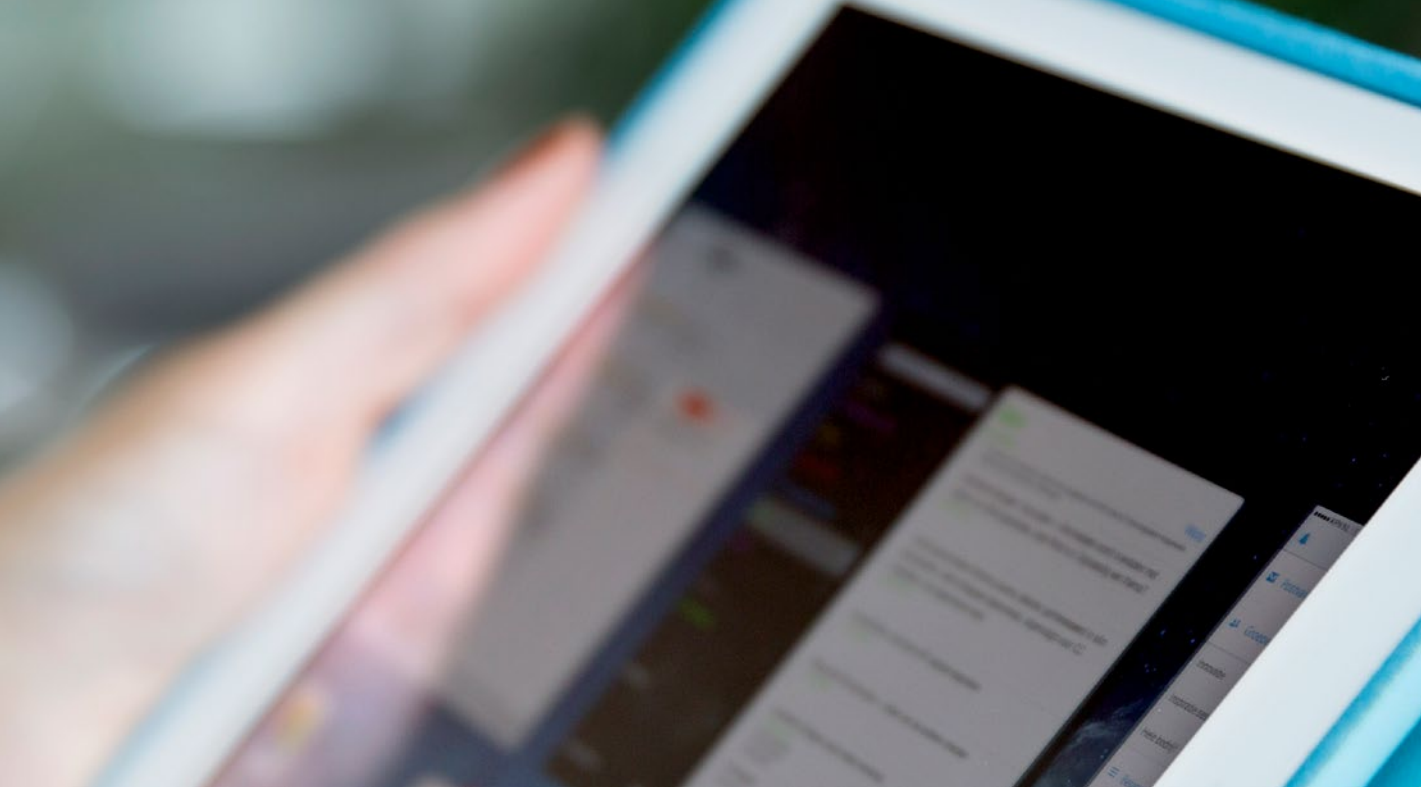
Een van de belangrijkste doelstellingen van het kabinet is het versterken van de uitvoering van overheidsinstanties. Een moderne IT-infrastructuur, de GDI, wordt beschouwd als een essentieel instrument om dit te realiseren. Als reactie hierop heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) verschillende stappen ondernomen. Bijvoorbeeld de lancering van het Meerjarenprogramma Infrastructuur Digitale Overheid, waarin samenwerking tussen overheidsinstanties en dienstverleners centraal staat. Bovendien zijn specifieke aspecten van de GDI in de Wet digitale overheid opgenomen en is de centrale financiering van de GDI ondergebracht op de begroting van het ministerie van BZK.

Om deze doelen te bereiken, is nauwe samenwerking essentieel. Verschillende overheden en uitvoeringsorganisaties werken nauw samen binnen het MIDO. Ze bouwen voort op een stevige basis van samenwerking die zich over meerdere jaren heeft ontwikkeld. Dit gezamenlijke initiatief is naar verwachting een belangrijke stap voorwaarts in de voortdurende digitalisering en verbetering van de overheidsdienstverlening in Nederland en Caribisch Nederland.

Generieke Digitale Infrastructuur (GDI)

De Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) is van groot belang voor de digitale dienstverlening door de overheid. Het stelt overheidsorganisaties in staat om hun digitale taken uit te voeren en samen te werken. Om de GDI te ondersteunen, is er vanaf 2023 een interbestuurlijk opgebracht budget beschikbaar, bekend als de Centrale Financiering GDI. Dit budget financiert drie belangrijke aspecten:

- Beheer en Exploitatie (B&E): Dit zijn activiteiten om bestaande GDI-componenten te onderhouden en veilig te laten draaien. Het is essentieel voor de continuïteit en veiligheid van diensten zoals DigiD en MijnOverheid.
- Doorontwikkeling: Hier gaat het om functionele verbeteringen en aanpassingen aan bestaande GDI-

voorzieningen om te voldoen aan nieuwe wetgeving en het bieden van stabiliteit. Een voorbeeld hiervan is de herbouw van Digipoort en de ontwikkeling van een Federatief Berichtenstelsel als opvolger van de Berichtenbox in MijnOverheid.
- Vernieuwing: Dit zijn innovaties die tegemoetkomen aan de veranderende behoeften en eisen van burgers, ondernemers en dienstverleners. Een concreet voorbeeld is de ontwikkeling van de Europese Digitale Identiteit en de creatie van een “wallet” voor het delen van digitale gegevens, in lijn met EU-wetgeving.

De GDI is opgebouwd uit vier domeinen: Interactie, Toegang, Gegevensuitwisseling en Infrastructuur. Deze domeinen vormen de basis voor een goed functionerende digitale overheid. Er zijn ook kwesties die een domein overstijgen zoals regie op gegevens.

De GDI streeft naar:
- samenwerking tussen overheden en uitvoeringsorganisaties om een moderne digitale overheid te creëren voor betere dienstverlening aan burgers en ondernemers;
- een systeem van generieke afspraken, standaarden en gedeelde voorzieningen;
- ondersteuning van dienstverleners door gemeenschappelijke dienstverlening. Dit leidt tot een kostenefficiënte overheid;
- gebruik door overheden en publieke organisaties van de GDI om de kwaliteit van hun diensten te verbeteren. Hierdoor ervaren burgers en ondernemers één uniforme overheid;
- garanties voor veiligheid bij de verzameling, opslag en uitwisseling van persoonlijke en zakelijke informatie en ook betrouwbare digitale identiteiten;
- aanpassing aan de behoeften van verschillende doelgroepen en de leefwereld van burgers en ondernemers.

Het Meerjarenprogramma Infrastructuur Digitale Overheid (MIDO) legt het jaarlijkse programma voor de GDI vast binnen de vastgestelde kaders en begroting. Deze programmering richt zich op 2024 en is een belangrijke stap in de voortdurende digitalisering en verbetering van overheidsdiensten. 80% van het budget wordt besteed aan het beheren en onderhouden van de bestaande GDI, 20% wordt uitgegeven aan doorontwikkeling en vernieuwing.

Adviescollege ICT-advies op de ICT-infrastructuur van Logius en de doorwerking op dit plan

In 2023 stond het rapport van het Adviescollege ICT-toetsing (AcICT) over de ICT-infrastructuur van Logius centraal in de gesprekken over de programmering van de GDI. Dit rapport heeft geleid tot een heroverweging van de Logius-infrastructuur, zoals voorgesteld door AcICT. De migratie naar een nieuw IT-fundament heeft vertraging opgelopen en deze vertraging heeft impact gehad op de geplande ontwikkeling van het ICT-platform van Logius. Dit platform vormt de ruggengraat van essentiële voorzieningen zoals DigiD, Berichtenbox, MijnOverheid, het Federatief Berichtenstelsel

en Digipoort. Hoewel de continuïteit van overheidsdiensten nooit in gevaar is geweest, kunnen de veranderingen in de Logius-infrastructuur wel gevolgen hebben voor deze voorzieningen en hun verdere ontwikkeling. Vertraging leidt niet alleen tot achterstand in verbeteringen van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) en daarmee de dienstverlening aan burgers en ondernemers, maar gaat ook vaak gepaard met stijgende kosten.

De leden van de Programmeringsraad GDI (PGDI) zijn zeer betrokken bij en bezorgd over de ontwikkelingen. Dit komt omdat ze afhankelijk zijn van de achttien GDI-voorzieningen die Logius beheert en de voortzetting van de hoogwaardige dienstverlening die ze van Logius verwachten. Bovendien begrijpen ze dat de problemen bij Logius van invloed zijn op de geplande doorontwikkeling van de GDI en dus op hun eigen planning om diensten op peil te houden. Dit legt druk op de benodigde doorontwikkeling om te voldoen aan nationale of Europese wetgeving en op het optimaliseren van hun eigen dienstverleningsprocessen.

De digitale infrastructuur is complex en het belang van het goed functioneren ervan is groot. Daarom hebben alle betrokken partijen binnen het MIDO nauw samengewerkt om de aanbevelingen van AcICT verder uit te werken, besluiten te nemen en deze op te volgen.

Spreekt u ICT?

Logius vernieuwt haar IT-fundament en de bijhorende infrastructuur. Hiermee kunnen we een toekomstvaste dienstverlening blijven leveren. Het Adviescollege ICT-toetsing heeft de migratie naar onze nieuwe ICT-infrastructuur onderzocht. Zijn conclusie is dat de voorgenomen vervanging te omvangrijk is geworden. Point taken. Wij vertalen dat advies op dit moment naar een eenvoudigere aanpak. Dat gebeurt samen met BZK en met de publieke partners in de generieke digitale infrastructuur.

De uitgevoerde haalbaarheidstoets laat zien dat er in 2024 onvoldoende capaciteit is om alle wettelijk vereiste vernieuwingen in de gewenste vorm en snelheid uit te voeren. De leden van de PGDI hebben hun zorgen en frustraties geuit over deze uitkomst. Dit wijst op een uitdagend jaar voor de digitale infrastructuur en dienstverlening.

Wat betreft de voortzetting van de dienstverlening in 2024, kan Logius garanties bieden. Hierdoor blijven de generieke GDI-bouwstenen veilig, betrouwbaar en beschikbaar. Er zijn echter wel zorgen over de uitvoering van opdrachten met betrekking tot kleine doorontwikkelingen en vernieuwing. Dit komt door problemen met de migratie naar een nieuwe IT-infrastructuur en de mogelijke vertraging bij het aanbesteden van bepaalde voorzieningen aan nieuwe leveranciers.

Het verschil tussen het de lijst met eisen en wensen en de beschikbare capaciteit, maakt duidelijk wat in 2024 wel en niet kan worden verwacht van Logius. Halverwege december 2023 wordt een herbeoordeling uitgevoerd op basis van nieuwe inzichten, met name met betrekking tot platform- en migratiemogelijkheden.

In 2024 wordt een gesprek gevoerd over de voortgang van de uitvoering van het GDI-Programmeringsplan 2024 en of eventuele aanpassingen nodig zijn.

Domein

Interactie

- Intro
- De GDI van dit domein in bredere context
- De meerjarenvisie en het domein Interactie
- Domein Interactie concreet in 2024
- De GDI-opgaven voor dit domein in één oogopslag
- **Interview** Niemand tussen wal en schip

Domein

Interactie

Intro

Nederland mag trots zijn op de dienstverlening die de overheid biedt. Veel diensten van overheidsorganisaties kun je digitaal afnemen. Alle overheidsorganisaties beschikken over websites waar veel informatie te vinden is. Via DigiD of eHerkenning kun je toegang krijgen tot persoonlijke dienstverlening. Producten en diensten worden steeds meer op uniforme wijze gepresenteerd. De website Overheid.nl is de wegwijzer naar informatie en diensten van alle ministeries, provincies, gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Veel voorkomende *levensgebeurtenissen* zorgen voor hulp bij het vinden van de juiste dienst en dienstverlener.

Ruim 10 miljoen Nederlanders maken gebruik van MijnOverheid.nl. Deze persoonlijke website kent drie belangrijke voorzieningen: de Berichtenbox, lopende zaken en persoonlijke gegevens. Steeds meer Nederlanders kiezen ervoor om hun post digitaal te ontvangen via de *Berichtenbox*. Afgelopen jaar hebben aangesloten organisaties ruim 80 miljoen berichten verzonden. In *lopende zaken* staat de statusinformatie over bijvoorbeeld een vergunningaanvraag. Als er iets wijzigt, stuurt het systeem automatisch een mailbericht. Verder toont MijnOverheid.nl veel persoonsgebonden gegevens over identiteit, wonen, vervoer, financiën en onderwijs die in de administratie van diverse overheden zijn opgeslagen. Staat daarin een (vermeende) fout? Dan kan de gebruiker dit doorgeven aan het Meldpunt Fouten in Overheidsregistraties van de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG). Ook de MijnGegevens-app bevat de eerdergenoemde persoonsgebonden gegevens. Zo heeft de gebruiker altijd toegang tot deze gegevens via zijn telefoon. De relatief nieuwe MijnGegevens-app heeft inmiddels bijna 2 miljoen gebruikers.

Op vergelijkbare wijze worden diensten verleend aan ondernemers. Via het *Digitaal Ondernemersplein* van KVK kunnen ondernemers informatie en adviezen vinden over veel voorkomende vragen van het ondernemerschap. Ook verwijst het platform naar de juiste dienstverlener binnen de overheid.

Met de *Berichtenbox voor bedrijven* kunnen ondernemers digitaal berichten uitwisselen met Nederlandse overheidsorganisaties. De Berichtenbox werkt ongeveer hetzelfde als e-mail, maar is door de beveiligde verbinding betrouwbaarder dan e-mailverkeer.

Toch kan niet iedereen gebruikmaken van deze mooie ontwikkelingen. Een paar miljoen Nederlanders zijn anders-, laag- of ongeletterd. Zij kunnen daarom moeilijk gebruikmaken van de digitale diensten van de overheid. Zij kunnen wel een beroep doen op hulp in de persoonlijke sfeer of gebruikmaken van de Informatiepunten Digitale Overheid, die in Openbare Bibliotheken zijn gehuisvest. Daarnaast is het essentieel dat de medewerkers van gemeenten en uitvoeringsorganisaties optimaal ondersteund worden met klantinformatie zodat zij burgers kunnen helpen die moeite hebben om de juiste diensten van de overheid te verkrijgen.

De GDI van dit domein in bredere context

De Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren streeft naar eenvoudige en klantvriendelijke dienstverlening voor burgers en ondernemers. De focus ligt op innovatie en proactieve hulp. De bestaande GDI-voorzieningen dragen bij aan dit doel. Denk aan MijnOverheid, Digitaal Ondernemersplein (DOP) en overheid.nl, en standaarden zoals DigiToegankelijk. Er kan ook behoefte zijn aan nieuwe GDI-componenten.

Het GDI-domein Interactie is nauw betrokken bij de digitale dienstverlening aan burgers en bedrijven. Dit vraagt om goede afstemming met het ministerie van BZK en het programma Werk aan Uitvoering. De loketfunctie wordt verder ontwikkeld met aandacht voor ondersteuning van burgers met beperkte digitale vaardigheden. Zij moeten ook toegang kunnen hebben tot informatiepunten digitale overheid (IDO's) in lokale bibliotheken, een omnichannel kanaalstrategie en tot overheidsbrede loketten. De tafel Interactie deelt informatie en brengt producten in en is zo de schakel in deze dienstverleningsontwikkeling.

Standaarden, richtlijnen en bouwstenen dragen ook bij aan de uitvoering van wetgeving. Vanaf 1 juli 2024 zijn de bepalingen van de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (Wmebv) van kracht. Deze wet stelt eisen aan het ontvangen en versturen van bestuurlijke berichten aan burgers en ondernemers. Denk aan notificatie, ontvangstbevestiging en termijnverlenging bij storingen. Hierdoor wordt de overheid verplicht om passende ondersteuning te bieden bij dienstverlening.

De meerjarenvisie en het domein Interactie

Het domein Interactie gaat over de manier waarop de overheid met burgers en ondernemers communiceert, interacteert en producten levert via digitale kanalen. Het doel is om ervoor te zorgen dat de communicatie begrijpelijk en toegankelijk is voor iedereen. Het domein Interactie draait om het centraal stellen van de burger en de ondernemer, zodat zij één samenhangend geheel ervaren bij het regelen van zaken met de overheid.

Hierover is meer te lezen in de geactualiseerde GDI-Meerjarenvisie: *De kaders van de Generieke Digitale Infrastructuur · Programmeringsraad GDI (pgdi.nl)*

Domein Interactie concreet in 2024

Het domein Interactie heeft als doel om toegankelijke digitale dienstverlening te bieden, afgestemd op de behoeften van burgers en ondernemers. Concreet betekent dit:

- In 2024 gaan we als programmeringstafel een advies opstellen over mogelijke beheeralternatieven voor één of meerdere voorzieningen, standaarden of afsprakenstelsels die in dit domein vallen. Daarbij kijken we of de voorziening nog altijd generiek zijn, of de huidige beheerder de juiste partij is en of uitbesteding of inkoop van marktoplossingen een mogelijkheid is. Daarnaast gaan we ook onderzoeken of er mogelijk onderdelen zijn die zeker generiek en gewenst zijn, maar nog niet tot de GDI behoren. Het advies brengen we uit aan de Programmeringsraad GDI (PGDI).
- We werken aan de ontwikkeling van een nieuwe architectuur voor interactie en aan verbeteringen in het digitaal berichtenverkeer.

- We streven ernaar het gebruik van handige diensten zoals profiel-, notificatie- en berichtenservices te bevorderen en de uitvoering van wetgeving te ondersteunen.
- Door het harmoniseren van services willen we bijdragen aan een herkenbare, samenhangende en goed samenwerkende set overheidsportalen.
- We ontwikkelen een wallet, waarmee toegang tot gegevens en toestemming getoond kan worden. Deze heeft invloed op de interactie met overheidsdiensten. De ontwikkeling vindt plaats in samenwerking met burgers en ondernemers.
- We streven naar een soepele klantreis in de overheidsdienstverlening, met de juiste informatie en handelingen, begrijpelijke en toegankelijke diensten en overzichtelijke informatie per zaak. We werken ook aan de realisatie van een federatief berichtenstelsel om de communicatie te verbeteren. Daarnaast bieden we ondersteuning aan burgers die dit nodig hebben.

Kort samengevat: ons doel is om burgers en ondernemers gemakkelijk toegang te bieden tot digitale diensten en hen controle te geven over hoe de overheid hun gegevens gebruikt.

De GDI-opgaven voor dit domein in één oogopslag

- De focus van het Federatief berichtenstelsel (FBS) ligt op fase 1: het vervangen van de oude versie van de Berichtenbox (GLOBE) door de nieuwe Berichtenbox voor Burgers en Ondernemers (BBO). In de huidige oplossing realiseren we nog het compliant worden aan de wet Modernisering elektronisch berichtenverkeer (Wmebv).
- We ontwikkelen de standaard Samenwerkende Catalogi en de Uniforme Productnamenlijst (UPL) door en verbeteren deze. Daarnaast verhogen we het gebruik van het register en UPL (via Zoekdienst respectievelijk via bieden van een API); ondersteunen we nieuwe toepassingsgebieden (zoals voor machtigbare diensten). We verzorgen mogelijk de integratie van TOOI (Thesauri en Ontologieën voor Overheidsinformatie).
- Voor burgers maken we het mogelijk om aan te geven of ze wel of niet hun BRP-gegevens willen delen met de Stichting Interkerkelijke Leden Administratie (SILA).
- De voorziening MijnOverheid – die ervoor zorgt dat 10 miljoen burgers in contact staan met de overheid – blijft bruikbaar en aantrekkelijk voor zowel de jongere ‘digital native’ als de meer traditionele digitale gebruiker. Dit spoort bovendien bestuursorganen aan het platform nog meer in te zetten bij het bereiken van hun doelgroep. Hiermee verstevigen we de informatiepositie van de burger en daarmee het vertrouwen in de overheid.
- Doelgroep verbreding MijnOverheid gaat live. Hierdoor kunnen meer doelgroepen MijnOverheid gebruiken dan nu. Denk aan: arbeidsmigranten, expats, buitenlandse studenten, buitenlanders in het buitenland met Nederlandse bezittingen en niet-Nederlandse uitkeringsgerechtigden in het buitenland. We ronden de infrastructuur-migratie van MijnOverheid naar Picard af en gaan aan de slag met de nieuwe leveranciers op basis van afgesloten nadere overeenkomsten (NOK’-en) voor MijnOverheid en Generieke Services.
- De Berichtenbox voor bedrijven wordt vernieuwd naar aanleiding van een doelgroeponderzoek dat in 2023 gestart is. We leveren eerst een Minimum Viable Product (MVP) op dat we vervolgens verder doorontwikkelen. Dit is inclusief het Wmebv-proof maken.
- Het Digitaal Ondernemersplein (DOP) gaat aan de slag met de vernieuwing van de website ondernemersplein.kvk.nl en vernieuwing en /uitbreiding van de content formats. Daarnaast wordt de contentstrategie herzien, een Pilot ChatGPT/LLM’s uitgevoerd én de samenwerking burgerdomein in het kader van 1Overheid verkend.
- Voor alle voorzieningen geldt dat we blijvend werken aan het veilig, beschikbaar en betrouwbaar houden.

Concreet per bouwsteen in 2024 (inclusief reguliere B&E en kleine doorontwikkeling)

Voorziening	Budget (x €1000)
MijnOverheid (Gegevens en Generieke diensten) (Exclusief vernieuwingsbudget Doorontwikkeling MijnOverheid / separaat opgenomen)	15.604
Berichtenbox MijnOverheid.nl	34.350
Berichtenbox voor bedrijven	2.968
MijnOverheid voor Ondernemers	0
Digitaal Ondernemersplein (DOP)	5.686
Samenwerkende Catalogi	412
Overheid.nl	1.314
Register overheidsorganisaties	792

Concreet per programma en project in 2024

Meer informatie over de projecten is te vinden op: *Definitieve vernieuwingsvoorstellen 2024 · Programmeringstafels · Programmeringsraad GDI (pgdi.nl)*. De verantwoording over de voortgang verloopt via de rapportages van opdrachtnemer aan opdrachtgever. Sommige projecten hebben daarnaast een eigen website waarop ze meer informatie delen over de voortgang.

Naam	Lopend of nieuw	Ontwikkeling 2024	B&E x €1.000
Standaard dienstverlening overheidsportalen	Lopend	• Ontwikkeling en beproeving van een “Generieke Profiel Service” is het hoofddoel van dit project. • Op dit moment onderhouden Rijksoverheden en lokale overheden elk hun eigen profielen voor inwoners en ondernemers, met uiteenlopende informatiemodellen. • Het project “Samenwerkende portalen, generieke services” (2023) is onderdeel van dit initiatief. • Harmonisatie van het informatiemodel voor de Profiel Service opent de deur naar een centrale registratie van profielen, bruikbaar voor zowel landelijke als lokale overheden. • De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) onderzoekt de wensen van koplopersgemeenten en werkt samen met MijnOverheid (Logius) en manifestpartijen. • Inwoners en ondernemers krijgen de mogelijkheid om hun gegevens centraal te beheren en communicatievoorkeuren vast te leggen voor interactie met de overheid. • Het doel is om generieke services te ontwikkelen die onafhankelijk zijn van producten, communicatiekanalen en overheidsorganisaties. • Eenmalige registratie door inwoners biedt meervoudig gebruik door overheidsinstanties. Dit resulteert in verbeterde klantinteractie en kanaalbeheer binnen de overheid.	1.668
Implementatie SDG fase 2: procedures en Only Once Technical System (OOTS)	Lopend	• Implementatie van de Single Digital Gateway-verordening (SDG) staat centraal voor Nederlandse overheidsinstanties. • SDG beoogt het vereenvoudigen van toegang tot digitale overheidsdienstverlening in EU-lidstaten voor burgers en bedrijven. • In 2020 is de implementatie van Annex I Informeren gestart (deadline december 2022). • De deadline van Annex II Procedures en OOTS nadert (december 2023). • Overheidsorganisaties moeten hun informatie-uitwisselingsprocessen klaarmaken voor grensoverschrijdende overheidsdienstverlening. • Start implementatie is gemaakt, maar de implementatie van het Once Only Technical System (OOTS) vergt meer tijd dan beschikbaar voor de deadline. • OOTS-specificaties op EU-niveau zijn nog in ontwikkeling. Hierdoor wordt geleidelijke aansluiting door bevoegde instanties verwacht. • De aanpak voor Annex I Informeren was succesvol en wordt nu toegepast op Procedures en OOP, met een focus op generieke instrumenten zoals OOTS, IMI, Berichtenbox en MijnOverheid. • Dit voorstel betreft de implementatie van Annex II van de verordening (Procedures en het Once Only Principle (OOP)). • Samenwerking vindt plaats tussen vijf partijen: BZK/BNC (coördinerend), VNG, IPO, UvW, en RINIS. • BZK/BNC coördineert en faciliteert de implementatie van SDG in Nederland, terwijl VNG, IPO en UvW activiteiten voor respectievelijk gemeenten, provincies en waterschappen uitvoeren. • RINIS richt zich specifiek op de implementatie van OOTS om deze generiek beschikbaar te maken voor uitvoeringsorganisaties en medeoverheden.	6.516

Naam	Lopend of nieuw	Ontwikkeling 2024	B&E x €1.000
FBS: Federatief Berichten Stelsel	Lopend	• Het Federatief Berichtenstelsel (FBS) is een initiatief dat voortkomt uit de uitvoering. • FBS stelt bestuursorganen in staat om berichten uit hun eigen berichtenmagazijn beschikbaar te stellen aan burgers en ondernemers via gemeenschappelijk gedefinieerde services. • Bestuursorganen zonder geschikt eigen berichtenmagazijn kunnen het gemeenschappelijke Berichtenmagazijn voor Burgers en Ondernemers (BBO) gebruiken. Dit wordt binnen het FBS-programma gerealiseerd ter vervanging van het huidige GLOBE. • De scope van het programma omvat ook het vaststellen van stelselafspraken en het ontwikkelen van een toekomstbestendig kostenmodel voor FBS. • Uitvoeringsorganisaties kunnen FBS gebruiken om te voldoen aan bepaalde verplichtingen van de Wet Elektronische Publicaties (WEP) en de Wet Modernisering Elektronisch Berichtenverkeer (WMEBV) voor verzonden berichten.	6.200
Doorontwikkeling MijnOverheid	Lopend	• BZK streeft naar overheidsdiensten die aansluiten bij de belevingswereld van de burger. Hierbij heeft de burger de controle over interactie met de overheid. • MijnOverheid biedt de burger een consistente bron van informatie en diensten, die persoonlijk, vertrouwelijk en overzichtelijk is. • Dit voorstel heeft als doel de evolutie van MijnOverheid van een statische weergave van de overheidsstructuur naar een meer betekenisvolle persoonlijke omgeving. Een omgeving die rekening houdt met levensgebeurtenissen, klantreizen, informatiebehoeften en burgerlijke taken. • Dit voorstel dient als voortzetting en actualisering van het voorstel voor de Doorontwikkeling van MijnOverheid voor de periode 2023-2024, dat is goedgekeurd door de PGDI in 2022.	4.500

Interview

Niemand tussen wal en schip

Digitale interactie met burgers en ondernemers draait om meer dan alleen de inhoud. Toegankelijkheid, gebruikersgemak en de menselijke maat zijn belangrijke speerpunten. Hoe ervaren burgers en ondernemers de communicatie met en door de overheid?

Interactie en innovatie: voor velen zijn het containerbegrippen, maar Joey Gonesh en Sanne Lichtendahl hebben er dagelijks in de praktijk mee te maken. Het ondernemersechtpaar is eigenaar van Friday out of the Box, een bureau dat bedrijven helpt hun innovatiekracht te vergroten. Het is voor Larissa Zegveld, voorzitter van de programmeringstafel Interactie, een uitgelezen kans om Joey en Sanne te vragen naar hun visie en ervaringen. Als ondernemers, maar ook als burgers.

Larissa

“We willen in ons ‘overheidspak’ nog weleens vergeten dat we zelf ook burgers zijn”

Een stap achter de voordeur

Larissa nodigt regelmatig ondernemers en burgers uit om aan te schuiven bij de programmeringstafel. “Ik vind dat we de mens centraler moeten stellen in het ontwerp van onze digitale diensten. Een persoonlijke benadering helpt ons om effectieve voorzieningen te bouwen die aansluiten op de doelgroep.” Sanne herkent de waarde van die aanpak. “Het is verbazingwekkend hoe groot de afstand tussen een stadhuis en een burger kan zijn. Ik denk meteen terug aan een project in een grote gemeente, waarbij we onderzochten hoe we langdurig werklozen beter konden laten participeren. Tijdens de onderzoeksfase trokken we zelf de wijk in en gingen we het gesprek aan. Dat leverde baanbrekende inzichten op. De besluitnemers zetten te weinig een stap achter de voordeur van de burgers. Terwijl het juíst dan nodig is om het persoonlijke gesprek aan te gaan.”

“We willen in ons ‘overheidspak’ nog weleens vergeten dat we zelf ook burgers zijn”, vult Larissa aan. “We denken te weinig na over hoe we zelf gebruikmaken van digitale diensten. Gelukkig dringt het nut van kwalitatieve methodes zoals Sanne die beschrijft langzaam maar zeker door. Toch blijft het ingewikkeld om persoonlijke behoeftes te vertalen naar digitale oplossingen. Het is een kwestie van balanceren tussen maatwerk en een generiek aanbod. Aan ons de taak om in ieder geval zo dicht mogelijk bij de belevingswereld van de gebruiker te blijven.”

De last verlichten

Toen Joey als beginnend zelfstandige anderen hielp bij hun administratie, merkte hij hoe zwaar de regeldruk kan wegen. “Ik ondersteunde bij uitstek kleine ondernemers, die echt passie hadden voor hun bedrijf. Zij hielden zich veel liever bezig met marketing of hun website dan met de administratie. Inmiddels zijn we twintig jaar verder en ervaar ik die kant van het ondernemerschap ook steeds meer als een last. Dat heeft deels te maken met de manier waarop de digitale overheid werkt. Die continue drive naar efficiëntie vind ik ongezond, want dan verlies je de gebruiker nog sneller. En wat als mensen er niet uitkomen?”

Volgens Larissa stipt Joey een belangrijk punt aan. “Het moet veel eenvoudiger worden om zaken digitaal te regelen. Een van de oplossingen is om testomgevingen met eindgebruikers in te zetten, voor doorontwikkeling van bestaande diensten en bij de bouw van nieuwe diensten. In zogenaamde labs staat de gebruikerservaring centraal. We kunnen dan observeren hoe een burger of ondernemer (potentiële) diensten gebruikt. Misschien loopt iemand al vast op een voor ons onverwacht moment. Kortom, we willen veel meer inzicht in de klantreis. Dat krijgen we door gebruikers al in de ontwerpfase mee te nemen in onze ideeën. Hun inzichten moeten veel nadrukkelijker meewegen in het eindresultaat.”

Minder dichttimmeren

Dat er ook qua toegankelijkheid nog veel winst valt te behalen, blijkt uit Sanne’s meest recente ervaring met de digitale overheid. “Vlak voor onze zomervakantie kreeg ik bericht van de Belastingdienst. Ik zou de loonbelasting van mijn onderneming niet hebben betaald. Uit mijn eigen administratie bleek het tegenovergestelde. Ik belde het nummer dat onder het bericht stond en kreeg te horen dat de wachttijd ruim

Joey

“Er moet een betere balans worden gezocht tussen efficiëntie en kwaliteit.”

Sanne

“Ik kreeg niet eens de mogelijkheid om mijn nummer achter te laten”

een kwartier was. De verbinding werd vervolgens direct verbroken. Ik kreeg niet eens de mogelijkheid om mijn nummer achter te laten. Het gaf me een gevoel van onmacht.”

Als het aan Larissa ligt, komt hier zeker een oplossing voor. “We zijn de weg van de tweerichtings-communicatie druk aan het verkennen. Als je nu bericht krijg van bijvoorbeeld MijnOverheid, dan kun je niet meteen reageren. We moeten ervoor zorgen dat niemand tussen wal en schip belandt. Er is veel dichtgetimmerd, terwijl de klantbehoefte duidelijk anders is.”

Balans tussen efficiëntie en kwaliteit

Sanne ziet nog een mooie kans weggelegd voor de overheid. “Het zou goed zijn als we de verantwoordelijkheid vaker neerleggen bij iemand zonder politiek belang. Zo zorg je ervoor dat een project niet gebukt kan gaan onder politieke inmenging of tijdsdruk.” Joey knikt en vult aan: “Er moet een betere balans worden gezocht tussen efficiëntie en kwaliteit. Een manier om digitale oplossingen te creëren die passen bij de burger is het opzetten van een innovatielab. Doe je dit onder aanvoering van een onafhankelijke partij, dan haal je eventuele politieke voorkeuren uit je creatie.” Larissa ziet potentie in het idee van Sanne en Joey. “Als overheid delen we de mens als het ware in plakjes, door hem of haar te bedienen vanuit verschillende domeinen. Ergens is dat gek. Door gebruik te maken van één lab-omgeving, zouden we onszelf dwingen om van elkaar te leren.”

Joey is tegelijkertijd realistisch. “We moeten niet vergeten dat ons welvaartsniveau ongekend hoog is en dat we in Nederland heel veel zaken goed voor elkaar hebben. Dat maakt ons een moeilijke doelgroep om digitaal voor te ontwerpen.” Maar, zo sluit Larissa af: “Het is niet onmogelijk. Zolang we de mens centraal stellen, weet ik zeker dat we de komende jaren mooie stappen gaan zetten.”

Larissa Zegveld *is voorzitter van de programmeringstafel Interactie. Daarnaast is ze directeur-bestuurder van Kennisnet, een stichting die onderwijsinstellingen helpt bij de professionele inzet van ICT-systemen.*

Joey Gonesh *is al sinds zijn negentiende ondernemer, wat begon met fiscale en administratieve dienstverlening. Inmiddels helpt hij met Friday out of the Box bedrijven succesvoller te innoveren en is hij gastdocent aan diverse universiteiten.*

Sanne Lichtendahl *deed als marketingconsultant tien jaar lang ervaring op in diverse sectoren. Haar kennis zet ze nu in bij Friday out of the Box, waar ze als mede-eigenaar onder andere werkt aan creatieve conceptontwikkeling.*

Domein

Toegang

- Intro
- De GDI van dit domein in bredere context
- De meerjarenvisie en het domein Toegang
- Domein Toegang concreet in 2024
- De GDI-opgaven voor dit domein in één oogopslag
- **Interview** De belevingswereld van de gebruiker centraal

Domein

Toegang

Intro

Informatiebeveiliging en privacybescherming maken het nodig om de toegang tot overheidsdiensten en -gegevens goed te regelen. DigiD speelt hierin een belangrijke rol. Er zijn 17 miljoen actieve gebruikers. Daarnaast zijn er bijna 12 miljoen gebruikers van de bijbehorende app. Het aantal inlogsessies bedraagt meer dan een half miljard per jaar.

Voor bedrijven kennen we eHerkenning. Daarmee kunnen medewerkers van bedrijven of eenmanszaken veilig inloggen bij ruim 500 overheidsorganisaties. Steeds meer overheidsorganisaties hebben eHerkenning verplicht gesteld om gegevens uit te kunnen wisselen en om diensten af te nemen.

Soms is het nodig om namens een andere persoon diensten van de overheid af te nemen. Daarvoor zijn machtigen en vertegenwoordigen ontwikkeld.

De GDI van dit domein in bredere context

In de pijlers “Iedereen kan meedoen in het digitale tijdperk” en “Iedereen heeft regie op het digitale leven” van de Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren zijn (lopende) activiteiten voor het domein Toegang opgenomen. Het inrichten van een betrouwbaar identiteitsstelsel met inlogmiddelen en een “wallet” is één van de activiteiten. We zorgen voor ondersteuning van de gebruikers en hebben bijzondere aandacht voor minder digivaardigen en niet zelfredzame burgers. We doen dit door burgers te voorzien van informatiepunten in bibliotheken en met voorzieningen zoals machtigen.

De meerjarenvisie en het domein Toegang

Het programma Stelsel Toegang maak het mogelijk dat Nederlandse- en EU-burgers en ondernemers met een erkend middel gebruik kunnen maken van de Nederlandse (overheids)dienstverlening. De volgende stap is om burgers en ondernemers die buiten de EU wonen, met veilige en betrouwbare toepassingen toegang te geven tot digitale (Nederlandse) dienstverlening. Het gaat hier om buitenlandse burgers en ondernemers, die niet over een Nederlands paspoort beschikken, geen EU-inlogmiddel hebben en die zich al dan niet tijdelijk in Nederland willen vestigen. Bijvoorbeeld om te werken, te wonen, te studeren of een bedrijf te starten. Niet alle dienstverlening is immers levensgebeurtenis gerelateerd.

Hierover is meer te lezen in de geactualiseerde GDI-Meerjarenvisie: *De kaders van de Generieke Digitale Infrastructuur · Programmeringsraad GDI (pgdi.nl)*

Domein Toegang concreet in 2024

De uitdagingen voor 2024 voor het domein zijn fors en de realisatiecapaciteit is zeer beperkt. Daarom is het prioriteren van werkzaamheden essentieel.

In 2024 richt het domein Toegang zich op de volgende activiteiten:

- In 2024 gaan we een advies opstellen over mogelijke beheeralternatieven voor één of meerdere voorzieningen, standaarden of afsprakenstelsels die in dit domein vallen. Daarbij kijken we of we de voorziening nog altijd als generiek kunnen beschouwen, de huidige beheerder de juiste partij is of dat uitbesteding of inkoop van marktoplossingen tot de mogelijkheid behoort.
- Daarnaast gaan we onderzoeken of er mogelijk onderdelen zijn die zeker generiek en gewenst zijn, maar nog niet tot de GDI behoren. Het advies brengen we uit aan de PGDI.
- Speciale aandacht besteden we aan inclusiviteit, met het oog op mensen die geen gebruik kunnen maken van geavanceerde identificatie- en authenticatiemiddelen.
- De focus ligt op de ontwikkeling van het Stelsel Toegang. Dit zorgt voor veilige en betrouwbare toegang tot digitale diensten. Het stelsel omvat ondersteuning voor verschillende betrouwbaarheidsniveaus, digitale handtekeningen en afstemming met andere systemen. Ook stellen we algemene voorwaarden voor implementatie vast. Het Stelsel Toegang is essentieel voor veel andere initiatieven en de invoering van digitaliseringswetgeving.
- We verkennen welke oplossingen nodig zijn of al in ontwikkeling zijn om burgers en ondernemers te helpen bij het inloggen bij de overheid met middelen die binnen het stelsel zijn toegestaan.
- We onderzoeken ook hoe dienstverleners op een eenduidige en generieke manier toegang kunnen krijgen tot meerdere inlogmiddelen.
- We informeren burgers en ondernemers tijdig en adequaat over veranderingen in het identificatie- en authenticatieproces.
- Dienstverleners informeren we tijdig over het stelsel, zodat ze de impact op hun systemen en processen kunnen beoordelen. We bieden ondersteuning met een overzicht van veel gestelde vragen en antwoorden.
- Burgers, ondernemers en dienstverleners krijgen ondersteuning bij het gebruik van inlogmiddelen. Hierbij zetten we bestaande voorzieningen zoals de Informatiepunten Digitale Overheid (IDO's) in.
- We moedigen dienstverleners aan om beschikbare bouwstenen te implementeren. Zelfs als deze nog niet volledig zijn opgenomen in het stelsel. We zijn flexibel wat betreft de timing.
- We onderzoeken de impact van wijzigingen in de eIDAS-verordening en de ontwikkeling van digitale handtekeningen.
- We werken voor zover mogelijk aan een maximale integratie van inlogmiddelen voor burgers en bedrijven.

De GDI-opgaven voor dit domein in één oogopslag

Concreet per bouwsteen in 2024 (inclusief reguliere B&E en kleine doorontwikkeling)

- We werken aan het optimaliseren van dekking, betrouwbaarheid en gemak voor de voorzieningen DigiD en DigiD Machtigen.
- We verbeteren inclusieve dienstverlening door de ontwikkeling van meer verbredingsoplossingen voor de niveaus DigiD Laag en Substantieel.
- We ontwikkelen balieoplossingen door, waaronder uitgifte van substantieel en hoog.
- We verbeteren de kwaliteit en aansluitprocessen en maken de 21 aansluitprocessen uniform terwijl we afnemers op de hoogte houden van de voortgang.
- We maken de voorzieningen wendbaarder door de totale architectuur stapsgewijs te vernieuwen en systeemtechnisch/applicatief te optimaliseren, en de overgang naar nieuwe infrastructuur te stimuleren.
- We vernieuwen het contract met de applicatieleverancier voor de voorzieningen DigiD en DigiD Machtigen.
- We voeren noodzakelijke aanpassingen door die voortkomen uit de Wet digitale overheid (Wdo).
- We bieden ondersteuning voor eHerkenning bij de migratie van publieke diensten naar een hoger betrouwbaarheidsniveau. Daarnaast faciliteren we de ontvlechting van het stelsel eHerkenning en ontwikkelen we het stelsel door met een focus op robuustheid en toekomstvastheid. Gebruikers krijgen ook inzicht in beschikbaarheidsinformatie en storingsinformatie van het stelsel. Verder leveren we kennis en expertise bij de uitwerking van lagere regelgeving onder de Wet Digitale Overheid op het gebied van het bedrijvendomein.
- Voor eIDAS voeren we werkzaamheden uit die voortvloeien uit ontwikkelingen met betrekking tot de verdere inrichting van het eIDAS-stelsel, de Wet Digitale Overheid en de herziening van de eIDAS-verordening. Daarnaast zetten we in op de voortzetting van Europese erkenningstrajecten, zodat burgers en ondernemers met hun erkende middel in Europa kunnen inloggen.

Bouwsteen	B&E x €1.000
DigiD	57.017
DigiD machtigen	29.278
eHerkenning	5.091
eIDAS (inclusief BSN-koppelpunt)	7.424
Beheervoorziening BSN (BV BSN)	5.882

Concreet per programma en project in 2024

Meer informatie over de projecten is te vinden op: *Definitieve vernieuwingsvoorstellen 2024 · Programmeringstafels · Programmeringsraad GDI (pgdi.nl)*. De verantwoording over de voortgang verloopt via de rapportages van opdrachtnemer aan opdrachtgever. Sommige projecten hebben daarnaast een eigen website waarop ze meer informatie delen over de voortgang.

Naam	Lopend of nieuw	Ontwikkeling 2024	B&E x €1.000
Inrichting Stelsel Toegang	Lopend	• Burgers en bedrijven moeten veilig en betrouwbaar kunnen inloggen bij de (semi-) overheid volgens de Wet do (Wdo). • De Wdo beschrijft het Stelsel Toegang en BZK heeft de doelarchitectuur Toegang opgesteld voor de realisatie ervan. • De doelarchitectuur omvat generieke, randvoorwaardelijke toegangservices. Hiermee kunnen publieke dienstverleners via één punt aansluiten op het stelsel om burgers en bedrijven veilige toegang te bieden tot hun digitale dienstverlening. • Dit voorstel richt zich op de voortzetting van de realisatie van deze randvoorwaardelijke toegangservices en de bijbehorende processen. • Het vernieuwingsvoorstel omvat niet de aanpassingen van de reguliere dienstverlening van Logius. Het is ook exclusief de benodigde wijzigingen van DigiD, Machtigen en MijnOverheid als gevolg van de Wdo.	14.800
Elektronische digitale identiteit en e-wallet	Lopend	• Nederland moet in 2025 een raamwerk voor de Europese Digitale Identiteit (EDI) verordening hebben geïmplementeerd. • Binnen dit raamwerk kunnen zowel burgers en bedrijven uit andere EU-landen als inwoners en bedrijven in Nederland gebruikmaken van nationale EDI-wallets voor digitale identificatie, elektronische handtekeningen en gegevensdeling. In zowel het publieke als private domein. • Het programma heeft de taak om dit stelsel te ontwikkelen met een publieke voorbeeld wallet te creëren met de daarbij horende infrastructuur. • Nederlandse uitvoeringsorganisaties en bedrijven zullen deelnemen aan grensoverschrijdende pilots met andere Europese lidstaten.	15.297
Vertegenwoordigen - Ontsluiting van informatie over wettelijke vertegenwoordiging (curatele, bewind, mentorschap, ouderlijk gezag)	Lopend	• In voorgaande jaren heeft het programma Vertegenwoordigen enkele producten ontwikkeld voor Vrijwillig Machtigen en Wettelijke Vertegenwoordiging. Deze hebben zich bewezen via pilotprojecten. • In 2024 is het doel om deze producten veilig en betrouwbaar beschikbaar te stellen voor een bredere groep gebruikers en ze op een beheerste wijze in gebruik te nemen. • Voor de dienstverleners VNG en CJIB is extra inspanning nodig om deze processen in 2024 operationeel te krijgen. • Er wordt overwogen om de gezagmodule uit te breiden om verklaringen over de ouder-kindrelatie te verstrekken. • Er wordt gewerkt aan het ontsluiten van Vrijwillig Machtigen via de Basisvoorziening Digitale Overheid (BVD) en aan het instellen van betrouwbaarheidsniveaus voor machtigen. • Het beheer en eigenaarschap van vooral de Wettelijke Vertegenwoordigen toepassingen worden ontwikkeld. Dit is van groot belang voor het succes van het programma op de lange termijn. • Het programma Vertegenwoordigen is medeverantwoordelijk voor het aansluiten op het te vormen stelsel Toegang.	2.500

Interview

De belevingswereld van de gebruiker centraal

Binnen de digitale overheid vertegenwoordigt het domein Toegang het begin van de klantreis. Zonder deze stap kan de gebruiker niet eens aan interactie beginnen. Kortom, toegang en toegankelijkheid gaan hand in hand. En dat gaat soms met vallen en opstaan.

Rob Kerstens, voorzitter van de programmeringstafel Toegang, schetst direct wat de uitdagingen voor de komende jaren zijn. Volgens hem is er een grote groep burgers die de stap naar communicatie met de digitale overheid moeilijk of zelfs niet kan zetten. Naar

Wim

“Voor veel burgers geldt dat ze hun zaken best digitaal zouden willen regelen, maar dit simpelweg niet kúnnen”

schatting geldt dat voor tien tot twintig procent van de volwassen Nederlanders, waarvan lang niet iedereen ongeschoold is. “Neem bijvoorbeeld mensen zonder digitale vaardigheden, met weinig kennis van de manier waarop de overheid georganiseerd is. Of mensen met een taalachterstand of beperking. We willen iedereen goed kunnen bedienen, maar door de complexiteit van de (digitale) overheid dreigen sommige groepen buiten de boot te vallen”, geeft Rob aan. “Digitaal zakendoen met de overheid moet duidelijk en snel verlopen. De verschillende regelingen zijn namelijk zelf al ingewikkeld genoeg.”

Wel willen, maar niet kunnen

Als geen ander snapt Wim Vrijmoeth de uitdagingen waar Rob over spreekt. De 58-jarige ondernemer regelt de digitale zaken voor zijn moeder en is bovendien bewindvoerder voor zijn nichtje, dat zwakbegaafd is. “Als ik puur naar mezelf kijk, dan ben ik best tevreden met hoe de digitale overheid geregeld is. Maar mijn stelling is dat je zeker een IQ van 100 nodig hebt om te begrijpen wat je aan het doen bent. Als ik voor mijn nichtje online iets wil regelen, moet ik regelmatig de envelop erbij pakken om zeker te weten waar ik moet zijn en wat ik moet doen. Voor veel burgers geldt dat ze hun zaken best digitaal zouden willen regelen, maar dit simpelweg niet kúnnen.” Wim maakte dit van dichtbij mee als interim-manager bij de GGN (Groep Gerechtsdeurwaarders Nederland). “Ik ging in die tijd weleens met deurwaarders mee. We bezochten mensen die onder bewind stonden en zelf geen envelop meer durfden te openen. Aan de keukentafel probeerde je er dan samen achter te komen waar hun problemen vandaan kwamen. De digitalisering was vaak een van de oorzaken. Veel mensen kunnen alle ontwikkelingen niet bijhouden. Dat is erg triest. We denken te veel vanuit onszelf, vanuit onze eigen belevingswereld.”

Minder ambtenarentaal

Rob realiseert zich dat niet iedere gebruiker hetzelfde is. “Daarom willen we op zoek naar manieren om rechtstreeks feedback te krijgen van de verschillende groepen burgers en ondernemers. Tijdens of vlak na de dienstverlening bijvoorbeeld, of via panels. Een andere mogelijkheid is om klantreizen te volgen. Waar stokt de reis bij het verkrijgen van toegang? En waar heeft een gebruiker meer tijd nodig dan verwacht? Dat helpt ons ook om erachter te komen op welke plekken we nog te veel ambtenarentaal gebruiken.” Ook Wim ziet kansen om de boodschap eenvoudiger over te brengen. “De overheid zou op dit vlak veel kunnen leren van commerciële organisaties, die heel hard bezig zijn hun communicatie te versimpelen. Zij stellen zichzelf continu de vraag: ‘We snappen wat er staat, maar laten we er even van uitgaan dat de doelgroep het niet snapt. Wat kunnen we daaraan doen?’ Ik weet uit eigen ervaring hoe moeilijk het is, maar het is belangrijk om echt in de huid van de gebruiker te kruipen. Dat kan een deel van de oplossing zijn.”

Het eeuwige dilemma

Het domein Toegang wil het de burger en ondernemer eenvoudiger maken, maar ook zorgen voor bescherming. Volgens Rob heerst er een forse spanning tussen die twee ambities. “Het is zoeken naar de juiste balans tussen gemak en een goed

Rob

“Maatwerk is kostbaar, maar we willen niet dat burgers van het kastje naar de muur worden gestuurd.”

betrouwbaarheidsniveau, maar bij dat laatste hoort automatisch een complexer inlogproces met meerdere stappen. Terwijl we het juist zo belangrijk vinden om het proces makkelijker te maken voor de gebruiker.” Wim herkent het dilemma. “Ik kom net terug uit Engeland, waar twee ooms van mij wonen. De een gaat binnenkort overlijden, de ander ligt in het ziekenhuis. Ik was verbaasd hoe gemakkelijk ik daar gemachtigde voor hun rekeningen kon worden en realiseerde me hoe fraudegevoelig dat is. We moeten dat soort zaken uiteraard gewoon goed regelen, maar wel op een manier die voor iedereen te begrijpen is.”

Vertrouwen terugwinnen

Het is een terugkerend thema binnen de digitale overheid: hoe zorgen we ervoor dat de gebruiker zich gesteund en gehoord voelt? Wim merkt dat het vertrouwen afneemt. “Een steeds groter deel van de Nederlanders herkent zich niet in de overheid en dus ook niet in de communicatie. Steeds vaker is er zelfs sprake van wantrouwen. Volgens mij heeft dat vooral te maken met onbegrip. Als de digitale overheid eenvoudiger en transparanter communiceert, dan sluit dat beter aan op het begripsniveau van gebruikers. We moeten terug naar hun belevingswereld.” Rob erkent het probleem, maar ziet ook dat er al stappen zijn gezet. “Mede door de toeslagenaffaire beseft de uitvoerende overheid dat zij zich meer moet verdiepen in de belevingswereld van burgers en ondernemers, en aan het maatwerk wat daarbij hoort. In een periode van massale digitalisering zijn we het persoonlijke contact voor een deel kwijtgeraakt. Maatwerk is kostbaar, maar we willen niet dat burgers van het kastje naar de muur worden gestuurd. Ik zeg altijd: vertrouwen komt te voet en gaat te paard. Het is tijd om dat vertrouwen stap voor stap te herstellen.”

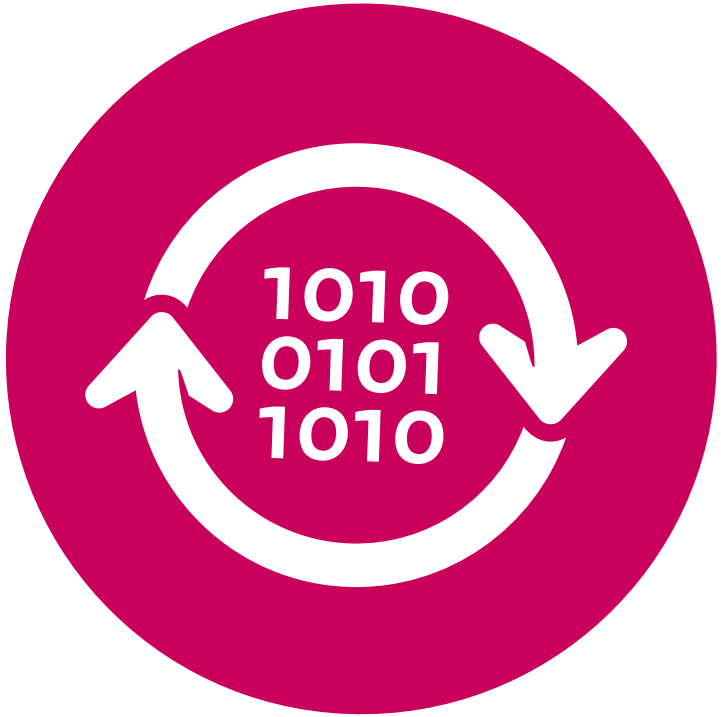
Wim Vrijmoeth *studeerde Natuurkunde aan de Universiteit Utrecht. Sinds 2013 is hij eigenaar van Fincite, waarmee hij organisaties inzicht geeft in hun financiële stromen. Wim is gemachtigde voor zijn moeder en bewindvoerder van zijn nichtje.*

Rob Kerstens *is voorzitter van de programmeringstafel Toegang. In het verleden was hij Directeur-generaal bij DUO en bij het ministerie van OC&W. Binnen het ministerie van BZK zet hij zich in voor het verbeteren van de digitale dienstverlening.*

Domein

Gegevens-uitwisseling

- Intro
- De GDI van dit domein in bredere context
- De meerjarenvisie en het domein Gegevensuitwisseling
- Domein Gegevensuitwisseling concreet in 2024
- De GDI-opgaven voor dit domein in één oogopslag
- **Interview** Meervoudig gebruik als hoofddoel

Domein

Gegevensuitwisseling

Intro

De digitale overheid valt of staat met gegevensuitwisseling. De overheid vraagt veel gegevens aan burgers en ondernemers en legt allerlei gegevens vast. Denk aan zaken als onroerend goed, kentekens, geografie, nutsvoorzieningen, lonen, uitkeringen en vacatures. De meest gebruikte gegevens liggen vast in de Basisregistraties. Maar daarnaast beschikken overheidsorganisaties over vele tientallen registraties die niet alleen door henzelf, maar ook door andere organisaties worden gebruikt. Jaarlijks worden vele miljarden berichten met gegevens uitgewisseld in de driehoek overheid, burger en bedrijven.

Voor een efficiënte en betrouwbare uitwisseling wordt gebruik gemaakt van een aantal “gegevensknooppunten”: organisaties om gegevens tussen overheidsorganisaties onderling uit te wisselen. Denk aan het Routeringsinstituut (Inter)Nationale Informatiestromen (RINIS), het Bureau Ketenautomatisering Werk & Inkomen (BKWI), het Landelijk Schakelpunt in de zorg (LSP) en Publieke Dienstverlening op de Kaart (PDOK). Via deze gegevensknooppunten worden jaarlijks miljarden berichten uitgewisseld tussen voornamelijk overheidsorganisaties. Naast dit type ‘knooppunten’ worden gegevens ook rechtstreeks tussen overheidsorganisaties uitgewisseld. Denk aan de vooraf ingevulde aangifte inkomstenbelasting (VIA): uiteenlopende partijen leveren onder meer loongegevens, uitkeringsgegevens, spaargegevens, beleggingsgegevens, hypotheekgegevens, WOZ-gegevens en persoonsgegevens aan de Belastingdienst aan.

Voor deze massale berichtenstromen zijn afspraken en standaarden opgesteld en voorzieningen gerealiseerd. Bijvoorbeeld *Digipoort*, *Digilevering* en *Digikoppeling*. Zo wordt het gegevensverkeer in goede banen geleid.

De GDI van dit domein in bredere context

De Werkagenda Waardengedreven Digitaliseren streeft naar eenvoudige en klantvriendelijke dienstverlening voor burgers en ondernemers. De focus ligt op innovatie en proactieve hulp. De bestaande GDI-voorzieningen dragen bij aan dit doel. Denk aan MijnOverheid, Digitaal Ondernemersplein (DOP) en overheid.nl, en standaarden zoals DigiToegankelijk. Er kan ook behoefte zijn aan nieuwe GDI-componenten.

Datagedreven werken vormt steeds meer de kern van de overheidsdienstverlening. Maar zonder een nieuwe benadering van gegevensdeling is dit moeilijk te realiseren. Ook is het duidelijk dat de uitvoeringsorganisaties beperkte veranderingscapaciteit hebben. Dit komt door de complexiteit van wet- en regelgeving, ingewikkelde processen en bestaande legacy-systemen.

De meerjarenvisie en het domein Gegevensuitwisseling

Bij bijna alle vraagstukken voor de overheid is het cruciaal om toegang te hebben tot juiste gegevens. Het domein Gegevensuitwisseling omvat afspraken, standaarden en voorzieningen die verantwoorde en geautomatiseerde uitwisseling (of deling) van gegevens mogelijk maken. Dit geldt voor publieke organisaties onderling en tussen het bedrijfsleven en de overheid. Al dan niet onder regie van de burger of ondernemer wiens gegevens het betreft. Er is behoefte aan een organisatie-overstijgend gegevenslandschap dat verantwoord datagebruik mogelijk maakt en overheidsorganisaties en private partijen ontzorgt door verbindingsvraagstukken op te lossen.[1] Daarom werken we in de context van de interbestuurlijke datastrategie[2] aan een gezamenlijk datastelsel, als doorontwikkeling van het huidige stelsel van basisregistraties.

Hierover is meer te lezen in de geactualiseerde GDI-Meerjarenvisie: *De kaders van de Generieke Digitale Infrastructuur · Programmeringsraad GDI (pgdi.nl)*

Domein Gegevensuitwisseling concreet in 2024

In 2023 zijn we vanuit de programmeringstafel Gegevensuitwisseling gestart met een aantal activiteiten. In 2024 gaan we hiermee verder, maar de focus verschuift op basis van de prioriteiten. De programmeringstafel Gegevensuitwisseling heeft als taak om trends, actualiteiten en initiatieven met potentie voor de hele overheid te signaleren en te bevorderen binnen de context van de GDI.

Voor 2024 staan de volgende activiteiten op de planning:

- We stellen een advies op over mogelijke beheeralternatieven voor één of meerdere voorzieningen, standaarden of afsprakenstelsels die in dit domein vallen. Daarbij bekijken we of we de voorziening nog altijd als generiek kunnen beschouwen, de huidige beheerder de juiste partij is of dat uitbesteding of inkoop van marktoplossingen een mogelijkheid is. Daarnaast onderzoeken we ook of er onderdelen zijn die zeker generiek en gewenst zijn, maar nog niet tot de GDI behoren. Het advies brengen we aan de PGDI uit.
- We proberen nieuwe generieke functies en standaarden uit om te bepalen of ze geschikt zijn als mogelijke toevoegingen aan de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI). We overwegen vervolgens opname daarin.
- Bestaande infrastructuurvoorzieningen verbeteren we zodat ze passen in een systeem dat gebaseerd is op bindende normen en afspraken. Hierbij heeft het hergebruik van bestaande (Europese) oplossingen de voorkeur.
- Harmonisatie van begrippen: We streven naar een meer uniforme taal en beter begrip van definities en de relaties tussen begrippen. In 2023 is een verkennende analyse gestart van bestaande initiatieven op het gebied van begripsharmonisatie. Waar mogelijk nemen we de resultaten van deze analyse op in een federatieve datacatalogus als onderdeel van de Interbestuurlijke datastrategie. We bieden ondersteuning bij de ontwikkeling van wet- en regelgeving door meer gebruik te maken van bestaande begrippen en definities.

1 Deze ambitie komt overeen met de ambitie en uitgangspunten van Common Ground.
2 Realisatie IBDS (pleio.nl)

Zo vereenvoudigen we de uitvoering van nieuw beleid en regelgeving.

- Digipoort en kansen: We doen onderzoek naar hoe Digipoort kan bijdragen aan het oplossen van problemen en uitdagingen met betrekking tot gegevensuitwisseling binnen de overheid. Dit betreft zowel de verschillende departementen als de bijbehorende uitvoeringsorganisaties zoals DUO, KVK en Kadaster.
- Bouwsteen eDelivery: We werken een casus uit om de mogelijkheden van eDelivery te verkennen, een interface waarmee gegevens kunnen worden uitgewisseld met Europese overheidsorganisaties.
- Europese ontwikkelingen: We blijven op de hoogte van Europese digitale ontwikkelingen, zoals de Data Governance Act en de Data Act. Stichting RINIS is toegetreden tot de programmeringstafel en speelt een belangrijke rol in Europese werkgroepen op het gebied van gegevensuitwisseling.
- We werken aan het in de pas blijven lopen met Europese infrastructuurinitiatieven zoals GAIA-X, daarnaast beheren we stelsels en standaarden goed om deze duurzaam van nut te laten zijn voor de digitale overheid. Tegelijkertijd brengen we helderheid in de jungle van overheids-API's, vooral gericht op soepele gegevensuitwisseling. En niet te vergeten, we houden een scherp oog op de uniformiteit tussen FDS, IBDS en GDI om alles soepel te laten verlopen.

De GDI-opgaven voor dit domein in één oogopslag

Digipoort inclusief SBR, eFactureren en Fiscaal:

- We blijven zorgen dat het berichtenverkeer altijd beschikbaar en veilig is.
- De herbouw van de Digipoort gaat verder. Afhankelijk van het te nemen besluit over het platform waarop geland zal worden, bereiden we de inproductiename verder voor.
- Verzoeken voor nieuwe berichtsoorten (verbreding) en nieuwe functionaliteit analyseren en prioriteren we per geval.
- We passen SBR-governance en XBRL-dienstverlening aan zodra daar besluiten over genomen zijn.
- We blijven de Nederlandse PEPPOL Autoriteit ondersteunen en werken mee aan een bredere adoptie van de PEPPOL-afspraken.

Stelseldiensten, Digikoppeling standaard en API-standaarden:

- We blijven zorgen dat de Stelseldiensten op het afgesproken serviceniveau beschikbaar zijn, lossen problemen op en voeren kleine wijzigingen door.
- We ontwikkelen de Stelseldiensten door naar een dienstverlening te gaan die vanuit standaarden en stelselregie werkt. Daarmee sluiten we aan bij het gedachtengoed van het Federatief Datastelsel.
- We ontwikkelen de Digikoppeling standaard verder door en faseren oude koppelvlak specificaties uit. Hierbij sluiten we aan bij Europese standaarden en het 'Toekomstbeeld Stelsel van Basisregistraties'.
- We beheren API-standaarden en ontwikkelen deze door. Dit doen we in samenwerking met het kennisplatform API's. Daarmee dragen we bij aan de NL API-Strategie.

Concreet per bouwsteen in 2024 (inclusief reguliere B&E en kleine doorontwikkeling)

Bouwsteen	B&E x €1.000
Stelselvoorzieningen (Digimelding, Digikoppeling, Digilevering, stelselcatalogus)	21.284
Digipoort totaal bedrag (eFactureren, SBR, FS, Sociaal en dubbel draaien vanwege migratie)	62.420

Concreet per programma en project in 2024

Meer informatie over de projecten is te vinden op: *Definitieve vernieuwingsvoorstellen 2024 · Programmeringstafels · Programmeringsraad GDI (pgdi.nl)*. De verantwoording over de voortgang verloopt via de rapportages van opdrachtnemer aan opdrachtgever. Sommige projecten hebben daarnaast een eigen website waarop ze aanvullende informatie delen over de voortgang.

Naam	Lopend of nieuw	Ontwikkeling 2024	B&E x €1.000
Durf en doe-platform	Lopend	• In 2024 verlengt dit voorstel de wens van de subsidieverstrekker om een aantal losse 2023 subsidieaanvragen op elkaar af te stemmen. • De subsidie voor het Durf en Doe-platform richt zich daarom op het ontwikkelen en beheren van de techniek van het platform. Dit platform is een integraal onderdeel van de innovatie werkplaats van het Data bij de Bron programma van BZK. Deze werkplaats heeft inmiddels de nieuwe naam Digilab, • Hier vindt research & development plaats voor gegevensuitwisseling in een federatief datastelsel in het verlengde van het kennisplatform API's. De diverse kennispartners brengen hiervoor de expertise in op het gebied van ontwikkeling en standaardisatie. Het is een plek waar mensen die nu met ontwikkeling bezig zijn bij diverse organisaties kunnen ontdekken of iets werkt in de praktijk en de uitvoering. • Een tastbare, technische omgeving waar in GDI-standaarden die in ontwikkeling zijn in samenhang kunnen worden beproefd en verder kunnen worden ontwikkeld.	1.125
Doorontwikkeling Generieke Stelselfuncties Federatief Datastelsel	Lopend	• Het meerjarenprogrammaplan IBDS en in het bijzonder het realisatieplan FDS zijn in respectievelijk 2023 en 2022 vastgesteld. • Hierin staat beschreven hoe het huidige stelsel van basisregistraties zich doorontwikkeld naar een gezamenlijk datastelsel waarbinnen overheidsdata breder en gemakkelijker gedeeld en gebruikt kunnen worden. • Hier wordt invulling aan gegeven met het principe van afspraken boven standaarden boven voorzieningen. • De huidige voorzieningen bij Logius moeten daarom doorontwikkeld worden tot passende generieke functies voor de breedte van het afsprakenstelsel van de datafederatie. • Om de doorontwikkeling vorm te geven, is inzet nodig van experts op het gebied van afsprakenstelsels, standaarden en bouwcapaciteit.	1.500
Gegevensuitwisseling 2.0	Lopend	• Het project loopt door in 2024. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het budget dat in 2023 is toegekend.	0
Herbouw Digipoort	Lopend	• In 2018 is Logius gestart met het vernieuwen van de Digipoort-procesinfrastructuur met de bijgewerkte technologie. De BIT-toets die plaatsvond heeft het traject aanzienlijk veranderd in doorlooptijd. • In september 2021 is de gunning van de NOK afgerond. Hierna startte de herbouw in samenwerking met Capgemini. • De herbouw wordt naar verwachting in 2023 afgerond, gevolgd door een migratie die tot in 2025 doorloopt. • De huidige contracten van Digipoort lopen af. Vernieuwing van deze contracten is noodzakelijk. • Dit biedt de kans om de bestaande dienstverlening van Digipoort en onderliggende middleware te transformeren naar een meer wendbare, schaalbare, overdraagbare, herbruikbare en kostenefficiënte dienstverlening. Met behoud van het huidige betrouwbaarheidsniveau. • Tijdens deze verandering probeert Logius de stakeholders zo min mogelijk te verrassen of te belasten met wijzigingen. • Daarnaast krijgt Logius het intellectueel eigendom van Digipoort door de herbouw. Dit is nu nog in handen van een externe partij.	7.991

Naam	Lopend of nieuw	Ontwikkeling 2024	B&E x €1.000
Uitwerking en borging Digikoppeling voor API's	Lopend	• Om een federatief datastelsel gebaseerd op API's te realiseren, is landelijke standaardisatie van technische onderlinge communicatie essentieel. Dit omvat niet alleen de aanscherping en vernieuwing van de bestaande Digikoppeling-standaard. Ook aspecten zoals transparantie in gelegde verbindingen, autorisatie, en vindbaarheid van API's zijn nodig. Dit gehele initiatief wordt aangeduid als Federatieve Service Connectiviteit (FSC). • Gemeentelijke activiteiten met betrekking tot de Common Ground-visie hebben bepaalde knelpunten aan het licht gebracht over huidige koppelingen. Binnen de VNG is gewerkt aan oplossingen voor deze knelpunten in de vorm van afspraken en standaarden. Het besef is ontstaan dat deze afspraken en standaarden niet exclusief binnen het takenpakket van de VNG vallen. De financiering wordt gebruikt om deze standaarden op de juiste wijze binnen de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) onder te brengen. De benodigde activiteiten zijn zo omvangrijk en complex dat ze onafhankelijke financiering vereisen. Ook is de aansluiting/aanmelding bij de innovatiewerkplaats van het Data bij de Bronprogramma onderdeel van de werkzaamheden. Zo kunnen nieuwe ontwikkelingen zich al voorbereiden op de nieuwe Digikoppeling-standaard.	1.254

Uw vooraf ingevulde aangifte inkomstenbelasting

Als schakel in de keten heeft Logius met zijn dienst Digipoort bijgedragen aan het tijdig verzamelen van gegevens voor de vooraf ingevulde aangifte inkomstenbelasting. Deze aangifte zelf leidt altijd tot een piek in het gebruik van DigiD. Dit jaar was er een storing in het begin van de aangifteperiode waardoor DigiD beperkt beschikbaar was. Dat nemen wij heel serieus en wij hebben alle nodige maatregelen getroffen om herhaling te voorkomen. Gelukkig heeft deze niet tot minder aangiftes geleid bij de Belastingdienst. Op de laatste dag van de aangifteperiode – een zondag – heeft Logius overigens de helpdesk DigiD geopend in samenwerking met de Belastingtelefoon. Zo zijn op het laatste moment nog zo'n 300 mensen geholpen.

Interview

Meervoudig gebruik als hoofddoel

Dat overheidsinstellingen veel gegevens met elkaar en private organisaties uitwisselen, merken we vaak niet eens. Maar wat vindt de jongere, digitale generatie daar eigenlijk van? En waar is volgens die doelgroep nog ruimte voor verbetering?

Een bekender voorbeeld kan Ruben Dood, voorzitter van de programmeringstafel Gegevensuitwisseling, niet bedenken: wie jaarlijks na 1 maart inlogt bij de Belastingdienst, ziet dat er voor de aangifte inkomstenbelasting al veel bedragen automatisch zijn ingevuld. “Dat vindt iedereen heel gewoon, maar ‘onder de motorkap’ moeten daarvoor veel zaken goed geregeld zijn”, legt Ruben uit. “Welke gegevens mogen organisaties met elkaar delen? Wat komt daarbij kijken

Ruben

“We willen het de gebruiker eenvoudiger maken, maar ook bijdragen aan het vertrouwen”

qua technische infrastructuur? En hoe gaan we om met privacy? Daar moeten we als overheid continu goed over nadenken.”

Van DUO tot bol.com en van Studielink tot Thuisbezorgd: student Michiel Busropan deelt zijn gegevens veelvuldig, binnen én buiten de overheid. “Dat zo veel verschillende organisaties mijn gegevens hebben, vind ik ergens heel logisch. Dat hoort ook bij de tijd waarin we leven. Al denk ik soms: eigenlijk weten ze wel heel veel. Ik vind het vooral belangrijk dat mijn gegevens veilig zijn. En hoewel ik daar vertrouwen in heb, kan er natuurlijk altijd een datalek ontstaan. Grote commerciële bedrijven hebben daar soms last van, dus de overheid vast ook weleens.”

Meer gemak

Als student levert Michiel bij veel verschillende overheidsinstanties zijn gegevens aan. Zo ook afgelopen zomer, toen hij zich voor de allerlaatste keer inschreef voor zijn studie Commerciële Economie. “Dat dit voor ieder collegejaar opnieuw moet, vind ik al vrij irritant. Maar vervolgens moet ik op verschillende platforms dezelfde gegevens invullen. De hogeschool heeft mijn e-mailadres nodig, maar DUO en Studielink ook. Terwijl het uiteindelijk voor dezelfde registratie is. Ik zou het mooi vinden als de instanties dit onderling regelen en ik mijn gegevens maar één keer hoef in te vullen.” Michiel is de administratie inmiddels gewend, maar wijst ook op beginnende studenten. “Stel je voor, je bent net achttien en je moet van alles voor de eerste keer regelen. Niet alleen de administratie rond je studie, maar bijvoorbeeld ook je zorgtoeslag en ov-chipkaart. Dat is enorm verwarrend. Het lijkt mij logischer om alles één keer in te voeren met DigiD en daar echt een digitale identiteitskaart van te maken.” Voor Ruben is dat een stip op de horizon. “Het beter delen van informatie tussen verschillende overheidsinstellingen staat hoog op onze agenda. Ik zou het mooi vinden als we gebruikers daarin iets extra’s kunnen bieden, bijvoorbeeld door proactief te melden waar zij nog meer recht op hebben of rekening mee moeten houden.”

Onterechte achterdocht

Nog even terug naar het vertrouwen. “Er zijn genoeg mensen die vinden dat de overheid niet zoveel hoeft te weten van burgers”, stelt Ruben. “We willen het de gebruiker eenvoudiger maken, maar ook bijdragen aan het vertrouwen. Dat dilemma speelt binnen de overheid best een grote rol.” Michiel snapt dat mensen graag de regie in eigen handen houden, maar merkt nuchter op: “De overheid weet dondersgoed hoeveel ik verdien. Dat geef ik tenslotte ieder jaar zelf door bij de Belastingdienst. Misschien dat één website – en dus één domeinnaam – voor meer vertrouwen zou kunnen zorgen.” Ruben voegt toe: “Het gaat hier niet om medewerkers die persoonlijke gegevens uitwisselen. Dat gebeurt allemaal automatisch. Het is niet zo dat honderden mensen weten wat iedere burger jaarlijks verdient.”

Michiel

“Ik zou het mooi vinden als ik mijn gegevens maar één keer hoef in te vullen”

Van strategie naar uitvoering

Wie iets wil veranderen aan de uitvoering, zal eerst de neuzen dezelfde kant op moeten krijgen. Ruben realiseert zich dat maar al te goed. “Aan de programmeringstafel Gegevensuitwisseling zitten veel verschillende partijen. Uitvoerders, beleidsmakers, ICT’ers. Het is goed om naar elkaar te luisteren, ook al zijn we het niet altijd met elkaar eens. Iedereen heeft zo zijn eigen inzichten en belangen. En dus moeten we soms keuzes maken die onvermijdelijk zijn. Het is een ingewikkeld proces, vooral juridisch en bestuurlijk. Het technische aspect is soms nog het minst moeilijke.” Michiel begrijpt dat verandering tijd kost. “Het is natuurlijk onmogelijk om 17 miljoen mensen te vragen naar hun wensen, laat staan om daar rekening mee te houden. Neem mijn generatie. Daarbinnen lopen de wensen en verwachtingen heel erg uiteen. Ik zou toewerken naar een oplossing die voor de meerderheid werkt. Je gaat mensen nooit voor de volle 100% tevreden kunnen stellen.”

De ideale (digitale) wereld

Michiel heeft wel oren naar één overkoepelend platform waarop hij zijn gegevens deelt, maar wanneer is Ruben eigenlijk tevreden? “Ook ik zou het mooi vinden als ik binnenkom op MijnOverheid en zie dat daar alles is samengevoegd. In de ideale omgeving staat niet langer de overheidsinstelling, maar de gebruiker en zijn of haar vraag centraal. Dat betekent wel dat alle instellingen op een vergelijkbare wijze moeten werken.” Michiel vult aan: “Mensen zijn zich de afgelopen jaren denk ik bewuster geworden van hoeveel informatie ze online weggeven. Tijdens mijn stages besefte ik dat zelf pas, toen ik doorkreeg hoe belangrijk de AVG-wetgeving voor organisaties is. Ik vind het vooral prettig dat er goed met mijn gegevens wordt omgegaan. En hoe overzichtelijker de overheid gegevensuitwisseling voor ons maakt, hoe beter.”

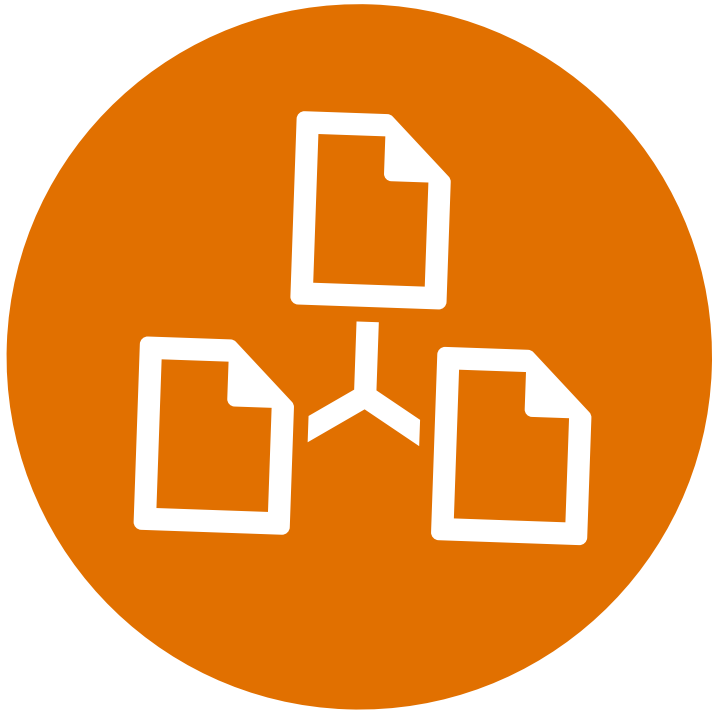
Ruben Dood *is voorzitter van de programmeringstafel Gegevensuitwisseling. Daarnaast is hij als directeur Beleidsstatistiek en Chief Data Officer verantwoordelijk voor de inzet van privacy gevoelige data door het CBS voor statistisch onderzoek voor beleidsvraagstukken binnen de overheid.*

Michiel Busropan *studeert Commerciële Economie aan de Hogeschool Rotterdam. Als student én jongere komt hij veel in aanraking met de digitale overheid. Zodra hij is afgestudeerd, wil Michiel zelf ook meer met data gaan doen.*

Domein

Infrastructuur

- Intro
- De GDI van dit domein in bredere context
- De meerjarenvisie en het domein Infrastructuur
- Domein Infrastructuur concreet in 2024
- De GDI-opgaven en resultaten voor dit domein in één oogopslag
- **Interview** Het verhaal van de maatschappelijke meerwaarde

Domein

Infrastructuur

Intro

Het onderliggende ‘wegenstelsel’ van de digitale overheid bestaat uit voorzieningen zoals het Diginetwerk en het Europese sTESTA-netwerk. Het echte ‘rekenwerk’ vindt plaats in een aantal overheidsdatacenters, in honderden datacenters binnen afzonderlijke overheidsorganisaties en in datacenters die private partijen speciaal leveren voor overheidsorganisaties. Steeds meer maken overheidsorganisaties gebruik van cloudvoorzieningen.

De GDI van dit domein in bredere context

Het domein Infrastructuur ondersteunt alle andere domeinen binnen de GDI en de diverse onderdelen van de overheid. Bijvoorbeeld door middel van Diginetwerk. Het domein is daarmee onlosmakelijk verbonden met alle maatschappelijke opgaven van de digitaliserende overheid.

Binnen dit domein is ook nauwe samenhang met:

- de inzet van Cloud technologie;
- de veiligheid van in de Cloud opgeslagen gegevens in relatie tot de GDI-infrastructuur;
- de veiligheid in relatie tot GDI-infrastructuur (bijvoorbeeld Zero Trust, PKIoverheid);
- interoperabiliteit over de grenzen heen (bijvoorbeeld Interoperable Europe Act);

en de invloed die dit alles heeft op de GDI-infrastructuur.

De meerjarenvisie en het domein Infrastructuur

Het domein Infrastructuur speelt een belangrijke rol binnen de GDI. Het zorgt voor de ondersteuning van alle andere domeinen en voor de verbinding tussen verschillende overheidsinstanties. Bijvoorbeeld via Diginetwerk. Infrastructuur is onlosmakelijk verbonden met alle

uitdagingen waar de digitaliserende overheid voor staat. Het domein Infrastructuur is dus essentieel voor een goed functionerende digitale overheid en draagt bij aan een veilige en betrouwbare dienstverlening.

Hierover is meer te lezen in de geactualiseerde GDI-Meerjarenvisie: *De kaders van de Generieke Digitale Infrastructuur · Programmeringsraad GDI (pgdi.nl)*

Domein Infrastructuur concreet in 2024

De volgende activiteiten vinden in 2024 plaats:

- In 2024 stellen we een advies op over mogelijke beheeralternatieven voor één of meerdere voorzieningen, standaarden of afsprakenstelsels die in dit domein vallen. Daarbij kijken we of we de voorziening nog altijd als generiek kunnen beschouwen, de huidige beheerder de juiste partij is of dat uitbesteding of inkoop van marktoplossingen mogelijk is. Daarnaast onderzoeken we ook of er mogelijk onderdelen zijn die zeker generiek en gewenst zijn, maar nog niet tot de GDI behoren. We brengen advies uit aan de PGDI.
- Het is belangrijk dat de infrastructuur voldoet aan een toenemend aantal eisen bijvoorbeeld op het gebied van veiligheid, privacy en Cloudbeleid. Om te kunnen beoordelen of de huidige infrastructuur daaraan voldoet is het noodzakelijk deze beter te kennen. Daartoe starten we een inventarisatie om per GDI-bouwsteen en Basisregistratie te bepalen welke 'infrastructuur' gebruikt wordt.
- Ook starten we een inventarisatie om advies te geven wat het overheidsbrede cloudbeleid voor de GDI betekent en welke instrumenten gewenst zijn bij het maken van de verplichte risicoanalyse.

De GDI-opgaven en resultaten voor dit domein in één oogopslag

Diginetwerk

In 2024 verwachten we onder andere de volgende ontwikkelingen/werkzaamheden:

- Vergroten van inzicht en bereik van aangeboden diensten op het Diginetwerk
- Coördinatie Tactisch en Strategisch Beraad Diginetwerk
- Actualiseren van de Diginetwerk stelseldocumentatie
- Organiseren van de verschillende overheidsbrede overleggen
- Stimulering van het gebruik van Diginetwerk
- Tot uitvoering brengen communicatieplan en -strategie
- Opstellen meerjaren roadmap op basis van uitkomst onderzoek Toekomstverkenning Diginetwerk
- Operationaliseren dienstencatalogus Diginetwerk
- Onderzoek internet onafhankelijkheid Domain Name System (DNS)
- Vooronderzoek datastromen en monitoring
- Onderzoek naar (inrichtings)afspraken collectieve ontsluiting richting (hybride) cloud

Dashboard DigiToegankelijk als hulpmiddel om meer grip te krijgen

16 maart is het Dashboard DigiToegankelijk gelanceerd. Dit dashboard is een hulpmiddel voor overheidsorganisaties om meer inzicht te krijgen in de toegankelijkheid van de eigen digitale communicatie. Een toegankelijkheidfunctionaris of toezichthouder kan het dashboard gebruiken om te controleren voor welke websites en apps de organisatie in totaal verantwoordelijk is. Door op één plek transparant te maken hoe een organisatie ervoor staat, kan gericht actie worden ondernomen. Dashboard DigiToegankelijk is ontwikkeld in samenwerking met het ministerie van BZK, ICTU en Logius.

DigiToegankelijk

In 2024 verwachten we onder andere de volgende ontwikkelingen/werkzaamheden:

- Ondersteunen bij toezichts- en handhavingsregime-ontwikkeling voor de wettelijke verplichting op basis van de Wet digitale overheid.
- Overheidsinstanties aanmoedigen om hun websites en mobiele apps beter te laten voldoen aan de wettelijke vereisten. Dat doen we samen met koepelorganisaties, onderzoeksbureaus, belangenorganisaties en wetenschappelijke instellingen.

PKIoverheid (PKIo) gaat de eerste fase opzet vervangende PKIo-hiërarchie in en het calamiteitenplan testen.

Bureau Forum Standaardisatie blijft ook in 2024 open standaarden toetsen en voorschrijven aan publieke organisaties. Die standaarden verbeteren de samenwerking tussen bedrijven, burgers en de overheid.

Concreet per bouwsteen (inclusief reguliere B&E en kleine doorontwikkeling)

Bouwsteen	B&E x €1.000
Diginetwerk	365
NORA	737
Open standaarden (inclusief standaarden toegankelijkheid)	1.600
Forum Standaardisatie	3.449
PKIoverheid	2.864

Concreet per programma en project in 2024

Meer informatie over de projecten is te vinden op: *Definitieve vernieuwingsvoorstellen 2024 · Programmeringstafels · Programmeringsraad GDI (pgdi.nl)*. De verantwoording over de voortgang verloopt via de rapportages van opdrachtnemer aan opdrachtgever. Sommige projecten hebben daarnaast een eigen website waarop ze meer informatie delen over de voortgang.

Naam	Lopend of nieuw	Ontwikkeling 2024	B&E x €1.000
Doorontwikkeling Diginetwerk 2024	Lopend	• **Verbreding gebruik:** Streven naar een bredere doelgroep en verhoogd gebruik van Diginetwerk. • **Gebruik in Kaart:** Verkrijgen van dieper inzicht in de toepassingen van Diginetwerk en hoe het momenteel wordt benut. • **Continuïteit en veiligheid:** Zorgen dat Diginetwerk flexibel wordt aangepast aan evoluerende technologische ontwikkelingen om continuïteit en veiligheid te waarborgen. • **Collectieve aansluiting Clouddiensten:** Bijdragen aan de collectieve ontsluiting van de hybride Rijkscloud door het afhandelen van dataverkeer naar de Cloud via Diginetwerk. • **Vernieuwing:** Onderzoeken hoe Diginetwerk kan bijdragen aan collectieve datadeling via dataknooppunten en het anticiperen op potentieel verstorende technologieën die van invloed kunnen zijn op Diginetwerk. Ook blijven we monitoren welke technologieën van invloed kunnen zijn en hoe Diginetwerk hierop moet reageren.	300

Twee generieke projecten in 2024

Naam	Lopend of nieuw	Ontwikkeling 2024	B&E x €1.000
Versterking architectuurfunctie in de GDI	Lopend	• **Vitale infrastructuur:** De GDI omvat vitale infrastructuur die essentieel is voor een soepele en efficiënte afhandeling van maatschappelijke zaken. • **Werken onder architectuur:** Het werken volgens een architectuurkader draagt bij aan een consistente implementatie van de GDI. • **Efficiënte overheid**: Dit bevordert de efficiëntie van overheidsdiensten en draagt bij aan een verantwoord gebruik van beperkte middelen. • Verbeterde dienstverlening: Het resultaat is een verbeterde dienstverlening aan burgers en ondernemers.	725
Innovatiebudget GDI	Lopend	• **Doel:** Het Innovatiebudget, een instrument van het ministerie van BZK, ondersteunt bottom-up innovatie voor de digitale overheid met als doel de GDI te versterken. • **Werkwijze:** • **Vernieuwing van de GDI:** Nieuwe oplossingen, zoals synthetische data voor privacy vriendelijke gegevensuitwisseling. • **Versterking van de GDI:** Oplossingen die GDI-gebruik vereenvoudigen, zoals inclusieve digitale dienstverlening. • **Verstevigen innovatielandschap GDI:** Samenwerking om wildgroei in overheidsinnovatie te voorkomen. • **Ruimte voor samenwerking:** Innovatiecapaciteit benutten, vooral voor vroege ontwikkelingsfaseprojecten. • **Uitvoering:** Een consortium van overheidsorganisaties krijgt een jaar om met cofinanciering uit het Innovatiebudget een innovatieproject te testen en ontwikkelen. • **Netwerken en kennisdeling:** Gedurende dit jaar worden bijeenkomsten en evenementen georganiseerd om het innovatienetwerk te versterken, principes als open source te bevorderen en overheidsinnovaties zichtbaar te maken. • **Resultaat:** Het Innovatiebudget fungeert als een kweekvijver voor de GDI. Als een project succesvol is, is opschaling op de MIDO-tafels een optie.	4.300

Interview

Het verhaal van de maatschappelijke meerwaarde

Zorgen voor veilig en betrouwbaar datatransport van en naar publieke organisaties: dat is dé opgave van het domein Infrastructuur. Er zijn dan ook veel raakvlakken met de overige vier domeinen. Hoe gaat de programmeringstafel om met de kansen en risico's rondom de toenemende digitalisering?

Ludwig

“Wie voor de digitale overheid werkt, moet in staat zijn om bruggen te slaan tussen expertises”

Als voorzitter van de programmeringstafel ziet Bob van Graft veel overeenkomsten tussen de opgaven van het domein Infrastructuur en die van de (digitale) overheid in het algemeen. “We willen onze diensten op zo’n manier organiseren dat iedereen op een goede manier bediend wordt. Daarin zie ik het domein Infrastructuur als een soort onderlegger. Als alles goed werkt en we heldere afspraken met elkaar maken, dan hebben de andere domeinen daar ook veel profijt van. Dat draag ik ook uit naar de collega’s van de andere tafels, zodat we de digitaliseringsagenda vanuit dit fundament zorgvuldig verder kunnen invullen.”

Heldere afspraken maken: daar is ook Ludwig Oberendorff groot voorstander van. Hij werkt sinds 2012 voor Bureau Forum Standaardisatie, dat onder andere streeft naar het bevorderen van betrouwbare digitale informatie-uitwisseling tussen overheden. “Veel zaken die we voor een gebruiker aan de voorkant moeten regelen, vinden hun basis in de infrastructuur”, stelt Ludwig. “Maar de tijd waarin publieke organisaties die infrastructuur zelf konden aanpakken, ligt achter ons. Daarvoor is het te complex geworden. Tegelijkertijd bieden de digitalisering en ICT juist kansen. Burgers en bedrijven kunnen daar nog veel meer van profiteren, mits overheden hierin beter op elkaar aansluiten.”

De keerzijde van de medaille

De digitalisering opent nieuwe deuren, maar brengt ook risico’s met zich mee. “Het gebruik van digitale diensten neemt toe en de overheid weet dus ook steeds meer van de gebruiker”, erkent Bob. “De kans dat dit leidt tot gegevensmisbruik, bijvoorbeeld door een datalek of hack, wordt dus ook steeds groter. Toch vind ik dat we ook moeten blijven benoemen dat het voor het overgrote deel wél goed gaat. We hebben veel te danken aan de digitalisering en de infrastructuur die daarbij komt kijken.” Ludwig knikt en vult aan: “ICT is ook een redding. Kijk naar hoe we de afgelopen twee jaar alles draaiende wisten te houden, ondanks dat iedereen thuiszat. Maar we worden inderdaad steeds digitaal afhankelijker. Daar mogen we ons best wat meer bewust van zijn.” Zelf ervoer Ludwig die afhankelijkheid in Egypte, tijdens de Arabische Lente. “De pinautomaten vielen uit en opeens was mijn creditcard niets meer dan een stuk plastic. Hoe groter de rol van ICT, hoe groter de meerwaarde. Maar het vergroot ook het effect als er iets misgaat. Dat laatste moeten we als overheid zien te voorkomen. En als er dan toch iets gebeurt, dan moeten we er klaar voor zijn en het met elkaar aanpakken.”

Geen ‘one size fits all’

Voor het Forum Standaardisatie betekent die gezamenlijke aanpak onder meer een pleidooi voor open standaarden. Het gebruik hiervan resulteert in meer keuzevrijheid als het gaat om ICT-leveranciers. “Dat biedt de mogelijkheid tot risicospreiding”, legt Ludwig uit. “Met één leverancier ben je als overheid nu eenmaal een stuk kwetsbaarder. Er is geen one size fits all-oplossing, maar het is goed om daar bewust een afweging in te maken. Eigenlijk moet je constant

Bob

“Digitalisering brengt kwetsbaarheid met zich mee”

nadenken over de vraag: wat doen we als systemen of servers uitvallen? Met als doel dat het voor de gebruiker mogelijk en eenvoudig blijft om zaken te doen met de overheid. Ook als er ICT-gerelateerde problemen zijn.” Voor Bob zijn digitale veiligheid en weerbaarheid belangrijke onderwerpen. “En ik maak me daar best zorgen om. Digitalisering brengt kwetsbaarheid met zich mee. Het is dus goed om het aan de programmeringstafel ook over digitale veiligheid en bedrijfscontinuïteit te hebben. Onze diensten moeten werken, maar ook beschikbaar en veilig zijn. Dat is een directe plus voor de gebruiker en draagt bij aan het vertrouwen in de overheid.”

Eilandjes voorkomen

Als het aan Ludwig ligt, hoeft de publieke sector het wiel absoluut niet zelf uit te vinden als het gaat om digitale infrastructuur. “We mogen best wat meer bij elkaar afkijken, bijvoorbeeld als het gaat om het gebruik van open standaarden. Doe je dat overheidsbreed, in samenwerking met de wetenschap en het bedrijfsleven, dan creëer je partnerschappen en voorkom je eilandjes.” Ook Bob ziet meerwaarde in een betere samenwerking. “Door inzichten van buiten naar binnen te halen, krijgen we onze prioriteiten nog scherper. Tegelijkertijd voegen we zo flink wat kennis en urgentie toe als het gaat om digitale infrastructuur.”

De maatschappelijke meerwaarde

Naast de expertise van anderen heeft de digitale overheid nog iets anders nodig om stappen te maken: medewerkers. “Je hoort het natuurlijk overal, maar ook in de IT-wereld is de krapte op de arbeidsmarkt echt een probleem” vertelt Bob. “Het gevaar bestaat dat wetten of plannen onuitvoerbaar worden door gebrek aan deskundigheid. Daarom bespreken we dit onderwerp ook aan de programmeringstafel. We hebben specialisten nodig en die worden steeds schaarser.” Volgens Ludwig maakt een belangrijke factor de vraag naar overheidsmedewerkers nog gecompliceerder. “Wie voor de digitale overheid werkt, moet in staat zijn om bruggen te slaan tussen expertises. Op politiek en bestuurlijk, maar ook op technisch niveau. Dat is een kunst op zich, ook door de inhoudelijke kennis die je daarvoor nodig hebt. Gelukkig hebben we als overheid het prachtige verhaal van de maatschappelijke meerwaarde te vertellen. Het geeft veel mensen een kick om daar een bijdrage aan te kunnen leveren.”

Bob van Graft *is voorzitter van de programmeringstafel Infrastructuur. Daarnaast is hij als Chief Information Officer bij het CBR verantwoordelijk voor de digitalisering, Innovatie en Informatievoorziening.*

Ludwig Oberendorff *is afdelingshoofd bij het bureau van het Forum Standaardisatie, dat als doel heeft om de digitale samenleving verder te brengen met open standaarden. Het Forum Standaardisatie bestaat uit overheden, onderzoekers en het bedrijfsleven.*

Kaders: Wetten, Architectuur en Standaarden

Het hoofdstuk Kaders is meer een toelichting dan een plan. Het geeft aan hoe we werken aan het vormgeven van verbinding en structuur voor de GDI. Daarvoor worden tal van activiteiten ondernomen en kaders toegepast.

De ontwikkeling van de digitale overheid wordt in de eerste plaats ingekaderd door wetgeving.

Verordeningen en richtlijnen van de Europese Unie bepalen de Nederlandse wet- en regelgeving steeds meer. Verordeningen zijn een verplichting voor de lidstaten van de EU; richtlijnen kennen slechts doelen. EU-landen kunnen in het geval van richtlijnen zelf wetgeving vaststellen om het doel te bereiken. Daarnaast kennen we nationale wetgeving, die voortvloeit uit beleidsontwikkeling en maatschappelijke en bestuurlijke wensen.

Mede op basis van deze wetgeving werken we aan het opstellen van de architectuur van de digitale overheid. In 2023 is deze geconcretiseerd: de *Architectuur Digitale Overheid 2030*. Hierbij sluiten we aan op de al langer bestaande Nederlandse Overheid Referentie Architectuur (NORA). Dit document bevat een serie afspraken, standaarden en voorzieningen die invulling geven aan aspecten van de digitale overheid. Denk aan de aard van de dienstverlening, het gebruik van data en de inzet van de Generieke Digitale Infrastructuur.

In het verlengde van architectuurkeuzes liggen standaarden die zijn vastgesteld door het Forum Standaardisatie. Deze

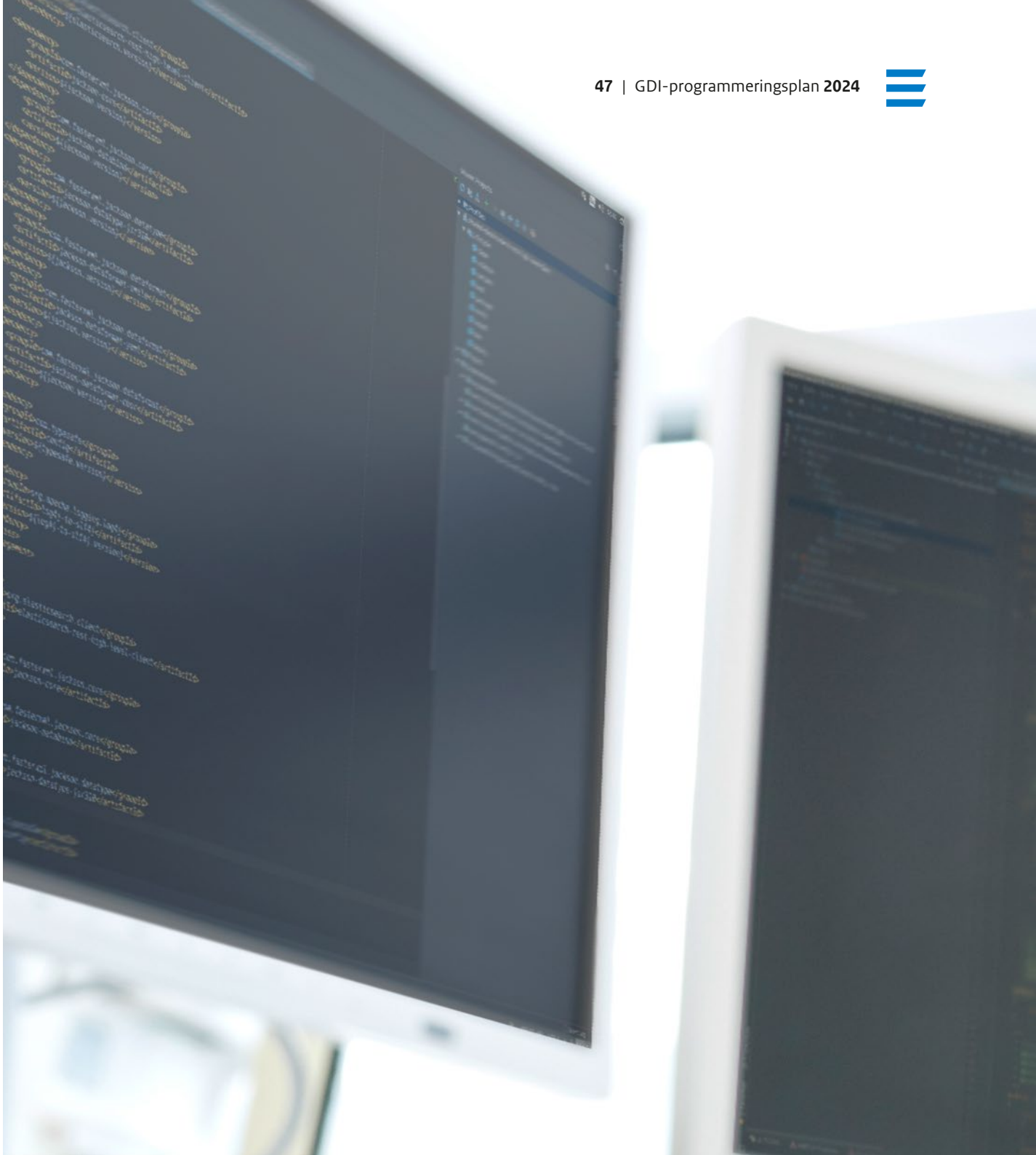
Wetgeving
Wet digitale overheid
Wet open overheid
Wet hergebruik van overheidsinformatie
Algemene verordening gegevensbescherming
Archiefwet

EU-Verordeningen
Digitale Diensten verordening
eIDAS verordening
Single Digital Gateway verordening
Data verordening
Kunstmatige Intelligentie verordening

standaarden zijn dus een meer concrete invulling van architectuuruitgangspunten. Daarom nemen de voorzitters van het Forum Standaardisatie en de Architectuurraad Digitale Overheid ook wederzijds deel aan elkaars vergaderingen. Architectuur en standaardisatie vullen elkaar aan en dragen bij aan een samenhangende digitale overheid.

Bij het ontwerpen van de digitale overheid hanteren we uitgangspunten, zoals:

- We stellen de burger en ondernemer centraal bij het ontwikkelen van digitale diensten.
- We willen een actieve overheid zijn die proactief diensten aanbiedt aan burgers en ondernemers.
- We maken afspraken en stellen standaarden vast om de digitale diensten aan te bieden aan burgers en ondernemers en om overheidsorganisaties onderling goed te kunnen laten samenwerken.
- We maken gebruik van gemeenschappelijke voorzieningen, zoals basisregistraties, Overheid.nl, MijnOverheid, DigiD en eHerkenning. Als het moet of nodig is, voegen we nieuwe voorzieningen toe. Denk aan de eWallet en de Single Digital Gateway.
- De digitale infrastructuur is van de overheid, maar niet alleen voor de overheid. We streven naar een open systeem, zodat we ook externe partijen waar mogelijk aan de GDI-infrastructuur kunnen koppelen en zij deze kunnen inzetten om hun eigen diensten te verbeteren.
- We gebruiken actuele data die rechtstreeks van de bron komen.

Financieel overzicht

Voor de financiële ondersteuning van de GDI zijn de bestaande budgetten van verschillende departementen samengevoegd in een centraal financieringssysteem.

Dit zijn budgetten voor beheer en exploitatie, doorontwikkeling en vernieuwing. Het ministerie van BZK is verantwoordelijk voor het toekennen van deze budgetten aan de uitvoerende partijen. Het inhoudelijke advies vindt plaats via het GDI-programmeringsplan. BZK legt verantwoording af aan de Programmeringsraad GDI (PGDI) en het Overheidsbreed Beleidsoverleg Digitale Overheid (OBDO) over hoe deze gelden worden besteed.

De toewijzing van het vernieuwingsbudget vindt binnen de MIDO-structuur via de programmeringstafels plaats, die hierover advies uitbrengen aan de PGDI.

Om ervoor te zorgen dat de financiering van de GDI transparant, eerlijk en voorspelbaar is, zijn er randvoorwaarden en bestuurlijke uitgangspunten vastgesteld. Deze zijn vertaald naar regels en aandachtspunten die zijn opgenomen in het *MIDO-kader*.

Beheer en exploitatie

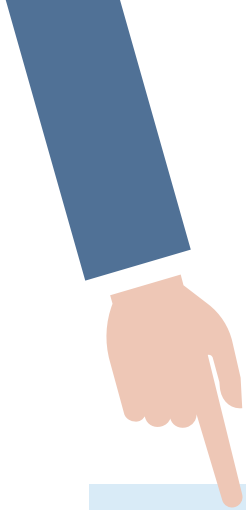
De hieronder genoemde bedragen zijn afkomstig van de opdrachtgever en zijn indicatief. De definitieve bedragen per voorziening komen tot stand door overleg tussen opdrachtgever en opdrachtnemer en worden vastgelegd in opdrachtbrieven.

Beheer- en exploitatieoverzicht 2024

Bouwsteen	Bedrag x €1.000	Opdrachtnemer
MijnOverheid Berichtenbox	34.350	Logius
MijnOverheid (Gegevens en generieke diensten) (excl. Vernieuwingsvoorstel)	15.604	Logius
MijnOverheid voor ondernemers (MOvO)	0	KVK
Samenwerkende Catalogi	412	Logius
Digipoort (bestaande uit eFactureren, Standard Business Reporting, sociaal en FS, en migratie Digipoort – dubbel draaien)	62.420	Logius
DigiD	57.017	Logius
eHerkenning	5.091	Logius
eIDAS	7.424	RvIG/Logius

Beheer- en exploitatieoverzicht 2024		
Bouwsteen	**Bedrag x €1.000**	**Opdrachtnemer**
DigiD Machtigen	29.278	Logius
Stelseldiensten (Digimelding, Digilevering, Digikoppeling, stelselcatalogus)	21.284	Logius
Diginetwerk	365	Logius
Open Standaarden **Inclusief standaarden toegankelijkheid**	1.600	Logius
PKIoverheid (PKIo)	2.864	Logius
Beheervoorziening BSN (BV BSN)	5.882	RvIG
Overheid.nl	1.314	Logius/KOOP
Register overheidsorganisaties	792	Logius/KOOP
Ondernemersplein	5.686	KVK
Berichtenbox voor bedrijven	2.968	RVO
NORA	737	ICTU
Bureau Forum Standaardisatie (BFS)	3.449	Logius
Totaal	**258.538**	

Minder administratieve lasten voor mensen en hun boekhouder

Precies twee jaar geleden kwam doorlopend machtigen beschikbaar voor mensen die gebruik maken van een accountant of boekhouder. Inmiddels is dit ruim 3,6 miljoen keer gedaan voor onder andere de vooraf ingevulde aangifte inkomstenbelasting, BTW, vennootschapsbelasting en het servicebericht Toeslagen. Mensen die ermee te maken hebben, bespaart het flink wat administratieve handelingen, omdat machtigingen niet meer jaarlijks opnieuw aangevraagd en verwerkt hoeven te worden. Nu is er ook een website waarop mensen hun afgegeven machtigingen kunnen inzien en intrekken. Logius heeft dit samen met de Belastingdienst ontwikkeld. Hoppa.

Vernieuwingsbudget

Beschikbaar bedrag voor vernieuwing in 2024: € 72,4 mln. Onderstaand zijn de toegekende budgetten.

Projecten die gebruikmaken van het Vernieuwingsbudget 2024	Bedrag x €1.000	Organisatie
Uitwerking en borging Digikoppeling voor API's	1.254	VNG
Programma Federatief Berichten Stelsel	6.200	BZK
Doorontwikkeling Diginetwerk	300	BZK
Federatief Datastelsel	1.500	BZK
Inrichten Stelsel Toegang	14.800	BZK
Vertegenwoordigen	2.500	BZK
Elektronische Digitale Identiteit	15.297	BZK
Versterking architectuurfunctie in de GDI	725	bMIDO
Durf en doe-platform	1.125	VNG
Standaard Dienstverlening overheidsportalen	1.668	VNG
Innovatiebudget GDI	4.300	BZK
Herbouw Digipoort	7.991	BZK
Implementatie SDG-Fase 2: Procedures en Once Only Technical System	6.516	BZK/VNG/IPO/ UvW
Gegevensuitwisseling 2.0 (geen nieuw budget, loopt wel door)	0	BZK
Doorontwikkeling MijnOverheid	4.500	BZK
Totaalbedrag vernieuwingsbudget (incl. overprogrammering)	**68.676**	

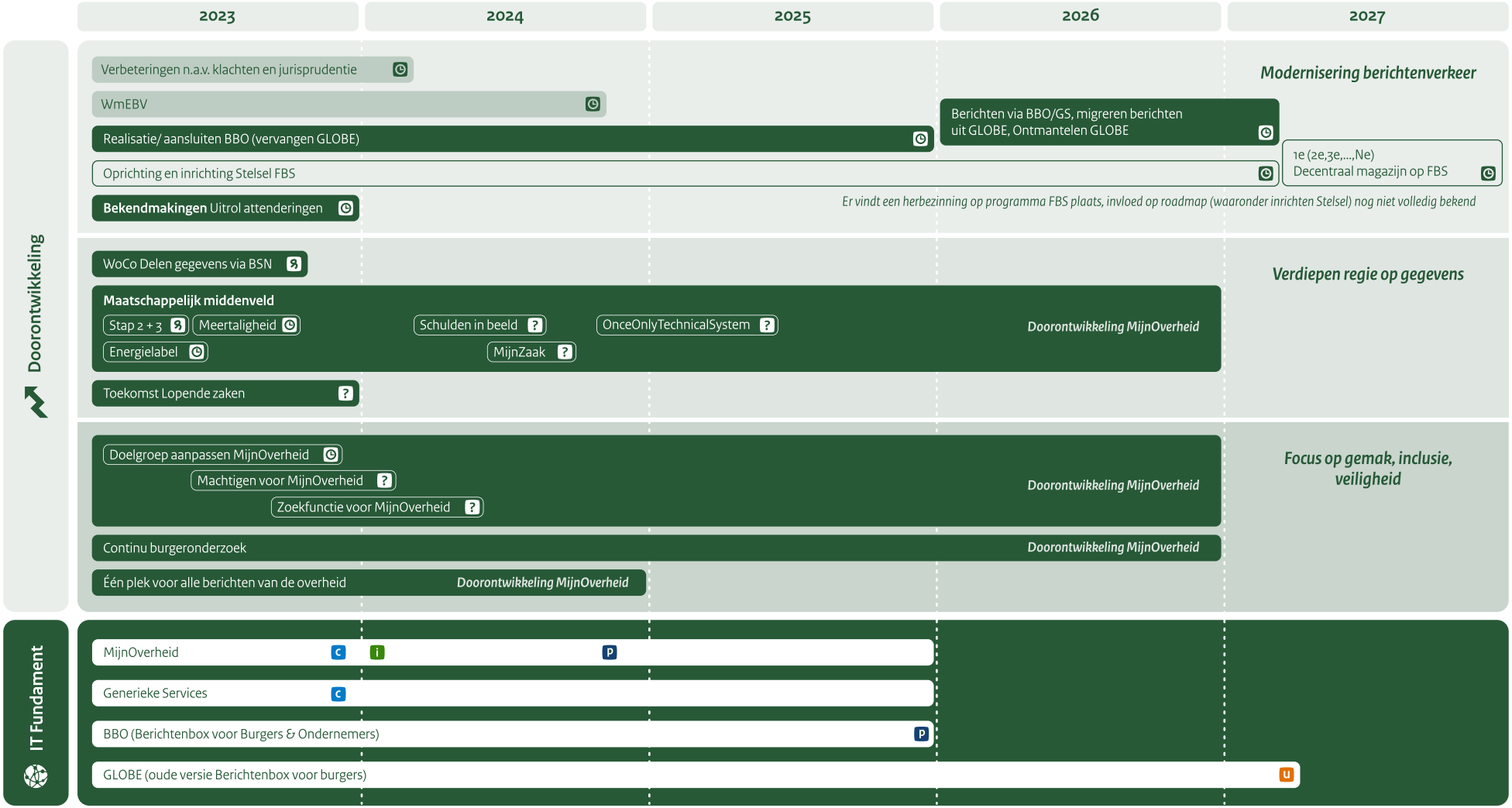
Meerjarenplanning

Interactie

Legenda

Alle hier genoemde ontwikkelingen betreft GDI

- Toezegging
- Harde einddatum
- Datum onzeker
- Doorontwikkelingsopdracht
- Ontwikkeling vanuit B&E
- Onzeker en/of geen opdracht
- Op Platform
- Contractwissel
- Op nieuwe Infra
- Uitgefaseerd oud contract (KIS)

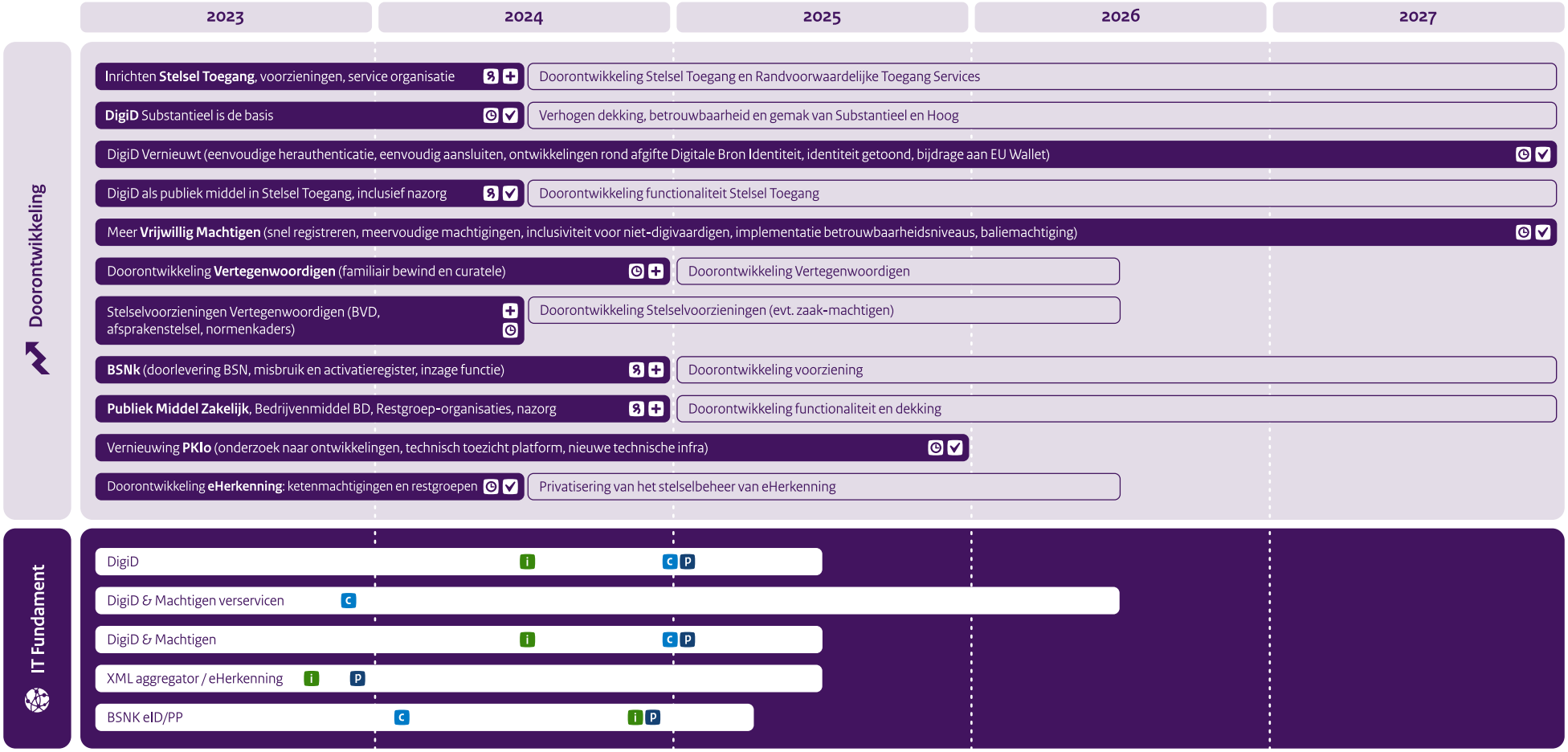

De meerjarenplanning is indicatief, nog zonder aanpassingen n.a.v. adviesrapport AcICT, en gebaseerd op inzichten van oktober 2023

Toegang

Legenda

- Harde einddatum
- Onderdeel GDI
- Potentieel GDI
- Beleidsmatige of politieke toezegging
- Bestaande of concreet verwachte opdracht
- Onzeker en/of geen opdracht
- Op Platform
- Contractwissel
- Op nieuwe Infra

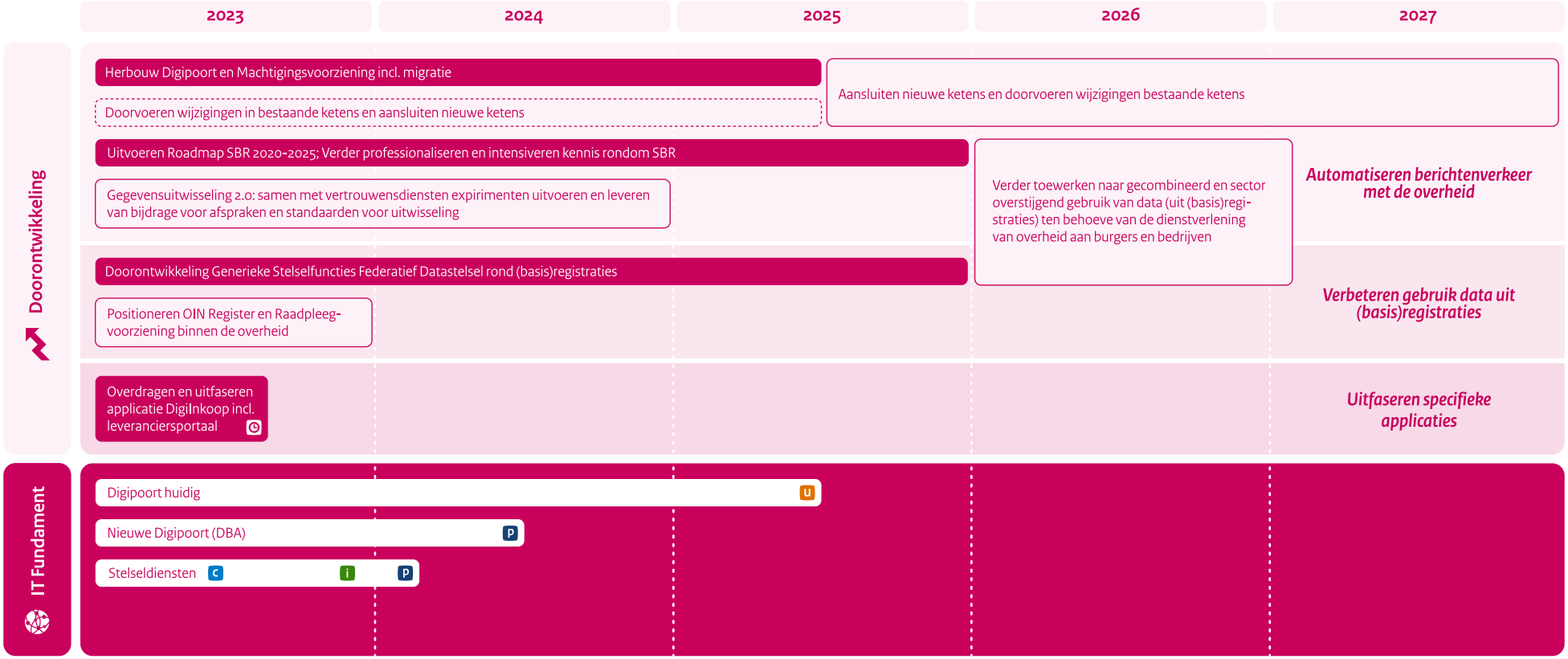
De meerjarenplanning is indicatief, nog zonder aanpassingen n.a.v. adviesrapport AcICT, en gebaseerd op inzichten van oktober 2023

Gegevensuitwisseling

Legenda

*Alleen de 'specifieke applicaties' zijn hier **niet** GDI, de rest is dat wel*

- Harde einddatum
- Bestaande of concreet verwachte opdracht
- Onzeker en/of geen opdracht
- Indien echt noodzakelijk zonder verstoring herbouw
- Uitgefaseerd oud contract (KIS)
- Op Platform
- Contractwissel
- Op nieuwe Infra

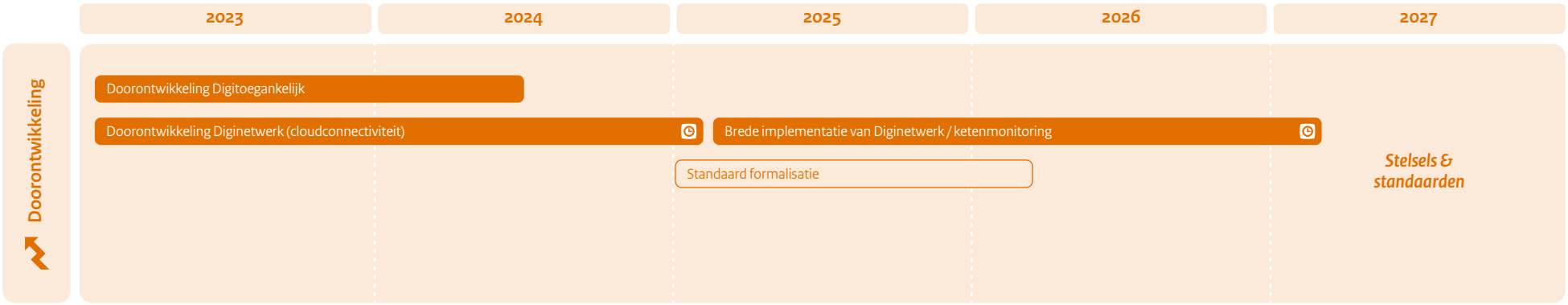
De meerjarenplanning is indicatief, nog zonder aanpassingen n.a.v. adviesrapport AcICT, en gebaseerd op inzichten van oktober 2023

Infrastructuur

Legenda

- Harde einddatum
- Bestaande of concreet verwachte opdracht
- Onzeker en/of geen opdracht

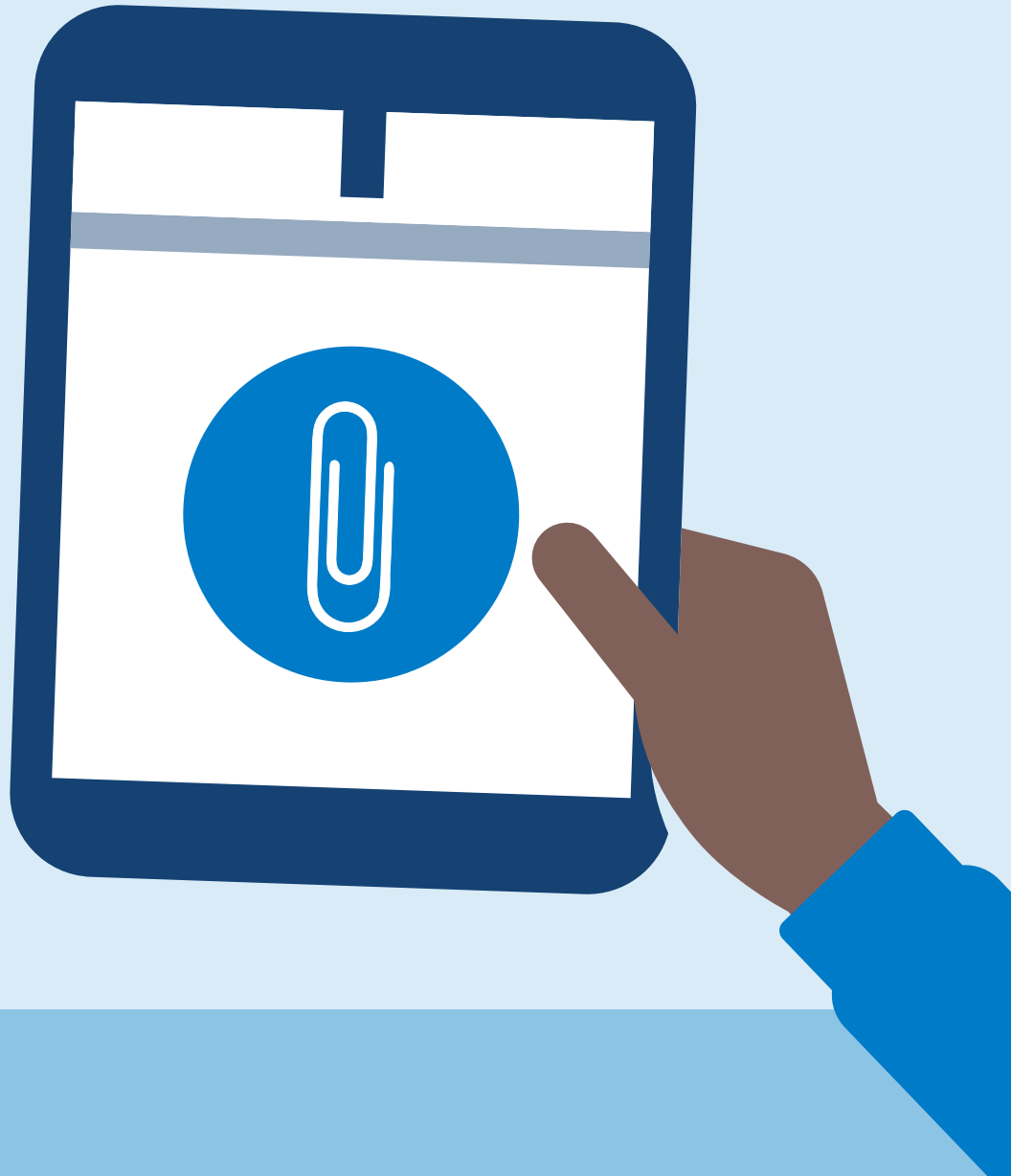
Per (set van) ontwikkeling(en) is aangegeven waar het GDI betreft. De meeste diensten binnen dit domein zijn zelf geen GDI, maar maken dit wel op onderdelen mogelijk

De meerjarenplanning is indicatief, nog zonder aanpassingen n.a.v. adviesrapport AcICT, en gebaseerd op inzichten van oktober 2023

Bijlage

- Afkortingen en begrippen

Bijlage 1 Afkortingen en begrippen

Afspraak
Regels die voor de inrichting van een generieke functie door partijen zijn overeengekomen, vastgelegd en gepubliceerd.

Afnemer
Degene die afspraken, standaarden en voorzieningen van de GDI gebruikt of inzet voor de interactie met burgers en bedrijven of voor interactie met andere afnemers. De afnemers zijn voornamelijk uitvoeringsorganisaties en medeoverheden, ministeries, maar ook maatschappelijke instellingen en private partijen met een publieke taak.

Architectuur
Beschrijving van een (complex) geheel, en van de principes die van toepassing zijn op de ontwikkeling van het geheel en zijn onderdelen.

Bouwsteen
Afspraak, standaard of voorziening die bij voorkeur herbruikbaar is.

Burgers en ondernemers
Verkorte schrijfwijze voor: burgers, bedrijven, ondernemers, instellingen, intermediairs en hun gemachtigden.

Dienstverlener
Persoon of organisatie die voorziet in het leveren van een afgebakende prestatie (dienst) aan haar omgeving (de afnemers).

Digitale overheid
De online diensten van de overheid, bestaande uit afspraken, standaarden en voorzieningen, die de online communicatie tussen burgers, ondernemers en de overheid mogelijk maken.

Digitalisering
Verzamelnaam voor verschillende technologieën die een snelle ontwikkeling kennen, zoals het internet of things, big data analytics, kunstmatige intelligentie en blockchain.

GDI-Domein(en)
De terreinen (toegespitst op functionaliteiten) waarop de GDI betrekking heeft.

Eigenaar
Binnen het betrokken ministerie aangewezen verantwoordelijke (vaak de (p)SG) voor het toezicht op het beleid van de opdrachtnemer en op de algemene gang van zaken in het agentschap.

Gemeenschappelijk
Voor ‘gemeenschappelijke functies’ en ‘gemeenschappelijke voorzieningen’ geldt dat meerdere (minimaal twee) organisaties ze toepassen. Daarmee zijn dit behalve generieke functies/voorzieningen ook functies/voorzieningen die door een deel van de organisaties samen ingericht zijn.

GDI
Afkorting van Generieke Digitale Infrastructuur. Dit is de set aan afspraken, standaarden en voorzieningen die overheidsorganisaties en dienstverleners met een publieke taak ondersteunt bij de inrichting van hun digitale dienstverlening aan burgers en bedrijven en ook bij hun onderlinge samenwerking.

GDI-architectuur
Deel van de overheidsarchitectuur dat de inrichting van de GDI beschrijft en hiervoor richtinggevende afspraken, standaarden en generieke voorzieningen beschrijft (afgekort: GA).

Generieke functie
Iets wat meerdere overheidsorganisaties nodig hebben voor het uitvoeren van hun taken.

MIDO
Structuur en werkwijze die is ingericht voor een Meerjarenprogramma Infrastructuur Digitale Overheid, een gezamenlijke visie en prioritering op de (door)ontwikkeling van de GDI.

MIDO-kader
Beschrijft de afspraken en uitgangspunten om te zorgen voor een transparant proces van afbakening, prioritering en besluitvorming van de GDI.

GDI-meerjarenvisie
Beschrijft de beoogde (door)ontwikkeling van de GDI gelet op relevante beleidsmatige, technologische (internationale) ontwikkelingen en wet- en regelgeving op de middellange termijn (5 jaar).

GDI-programmeringsplan
Een totaaloverzicht van beheer en exploitatie, projecten en programma's met bijbehorende begroting van de GDI voor het jaar t+1.

Natuurlijk persoon
Mens (individu) dat in het recht als rechtssubject is erkend en daarmee drager is van wettelijke rechten en plichten (afgekort: NP).

Niet-natuurlijk persoon
Rechtspersoon of een samenwerkingsverband zonder rechtspersoonlijkheid (afgekort: NNP).

Opdrachtgever
Degene die opdracht geeft tot het leveren van producten of diensten en daarvoor een bijdrage toekent en betaalt.

Opdrachtnemer
Degene die GDI-onderdelen in beheer of in ontwikkeling heeft (Logius/Koop, RvIG, RVO en KVK).

Opdrachtverlening
Vertaling van gemaakte afspraken rond GDI naar specifieke opdrachten aan de opdrachtnemer over beheer en exploitatie, producten, programma's, etc.

Publieke taak
Taak waarvoor de overheid de eindverantwoordelijkheid op zich neemt en die wordt uitgevoerd voor de behartiging van een publiek of algemeen belang.

Programmeringstafel
Overleg op tactisch niveau dat adviseert over de inrichting op een specifiek domein.

Regierol GDI
Betreft de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van BZK om te zorgen dat de generieke digitale infrastructuur op peil blijft.

Standaard
Set van regels die beschrijven hoe mensen materialen, producten, diensten, technologieën, taken, processen en systemen moeten ontwikkelen en beheren.

Stelsel
Systeem waarbinnen organisaties via afspraken, standaarden en/of voorzieningen samenwerken om bepaalde functionaliteit te realiseren.

Voorziening
Groep van services die aan afnemers worden aangeboden, met als doel het bevorderen van uniformiteit en efficiëntie binnen de overheid.

Vindplaats achterliggende documentatie:
www.pgdi.nl

Dit is een uitgave van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Directie Digitale Overheid
Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Eindredactie: Voxx content in context
Vormgeving: Optima Forma bv, Voorburg

December 2023